Центральный ...

Массе а мехкий пролетареш, вlашаrlкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА,
НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз ● ШИНАРА, 12 декабрь, 1978 шу. ● № 148 (5988). ● Мах 2 кепиг.

РСФСР СИЙЛЕН
ЦIИ ЯЛАРАХ ДОЛА
РСФСР Лакхехьарча
Совета Президиума
УКАЗ

Юрта бахамэ дакъе доккхий гlуллакхаш нарагlдуларах РСФСР заслуженни агроном яха сийлен цlи йойла

Алиева Игорь Григорьевича — Нохч-Гlалгlай АССР халкъа депутатий Шелковской районни Совета исполнительни комитета юрта бахама производственни управлене начальникна.

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель М. ЯСНОВ.
РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Х. НЕШКОВ.

Москва, 1978 шу.
6 декабрь.

ДУКХАГIА ЯХА ХЬАЙБАЙ ПРОДУКТАШ

Чаккхдолаш лятт пятилетки кхоалагlа шу — кхе шера планаш кхоачашъеча доаркlаме дола шу.

Нохч-Гlалгlайчен хьайбаш лелаерашa укх шера пачхьалкхенга йохка еза 88 эзар тонн жура, 37 эзар тонн дулх, 80 миллион фуъ, 4250 тонн тха.

КПСС ЦК ноябрьски Пленуме ше къамель деш нов. Л. И. Брежнева белгалдаьккхад, цхьайола кхачан продукташ яхара гlулакх, къаьстта дулх а долаш тахаварча дийнахьа бахача наха ма-эшша вай кхоачашдеш ца хилар. Хlаьта тахан доахача толамашка, аьча кийчоеrга хьежжа мара хила йиш яц тlадоагlача шера хургдола хьоккахаш а.

Ала доагlа, республика дукхача районашка пачхьалкхен планаш коллективаша тlаийца социалистически декхарахк толаме кхоачашдеш хилар. Колхозашкеи совхозашкеи керттерча дакъе дака кийчо яьй lана. Дукхача боахамашка ханнахьа йоахъаьй хьайбай помещенеш, lалашдаьд кхоачам хилла тайп-тайпара доакъар, фуа лаьрхlа лият. Масала, Грозненски, Шелковской, Наурски, Ножай-Юртовски, цхьайолча кхыча районий боахамашка.

Цунга хьежжа да республика цхьайтта бетта пачхьалкхенга хьайбай продукташ йоххара толамаш а. Иштта, жура дlаеннай 85 эзар тонн — шера йоагlачох 96 процент, фуаш — 79 миллион, е шера планагlа лерхlачарех 99 процент, тха — 4607 тонн, доагlачул совгlа 367 тонн.

Хьайбаш лелаерашта юкъе аьрхачи социалистически яхье итт бетта хьоцкхамашта хотъаларах республика Сийлен улга тlа яьхай Грозненски Шелковскойи районаш, «Шелковский», «Притеречный», «Гвардейский», «Шалинский» совхозаш, Цхьовкатlиче мая цlерагlа йола колхоз, дукха доаркаш, ма lуй, хьакхарч лелаераш, кoa тlара оалхазараш лелаераш.

Цхьабакъда, массанахьа иштa лелаш lаи кийчо яра а хьайбай продукташ дукхагlа боалита lалашдара а гlулакх. Октябрь бетта тlаийцача «1978 — 1979 шерашка хьайбашта lаи кийчо ярах» болча Нохч-Гlалгlай АССР Министрий Совета сопам тlа белгалдаьккхад республика цхьайолча районашка цу кийчои болх геттара ледара оттабаь хилар. Эсала вlаштlехьдаьккхад хьайбай помещенеш тоаелга, доакъар lалашделгеи кийчделгеи, болхлошта къахьегама а салаlара а вlаш хьадаш, иштта кхыдола белхаш. Уж кхоачамбоацараш хиннад Сунженски, Наьсарен, Урус-Мартановски, Магlалбика, кхыйолча районий, «Чеченингушскотопром», «Чеченингушсортсемпром» объединеней боахамашка.

Дукха ха йоацца хьежача цlаькха а гучадаьннад цхьадолча боахамашка уж дlадахара дукха хlама даь ца хилар. Хlинэ а йоагlача бесса хьайбай помещенеш тоанза, доакъарий кхоачам боацаш, долаш дар а хьайбашта дlалуча хана кийч ца деш, зоотехнически бокъонаш телхаеш, учета гlулакх во лелаш моттигаш я Магlалбикерча «Алханчуртский», «Малгобекский», Наьсарерча «Назрановский» совхозашка, Урус-Мартановски Шалинени, кхыча районий боахамашка.

Цу кхоачамбоацарий бахьанаш гаьнара леха деза. Уж да лакхе аьххача тайпара, дийнен кхоачам болаши гlоза а моша а доакъар, баьций хьоар, концентраташ хейнахьа lадаш ца деьча, уж доагlача бесса кийчдеш хьайбашта дlа ца дехкача, зоотехнически бокъонаш телхаеча, къахьегарий бехктокхам лоха болча, юххера а социалистически доалихье лораеигa всада оттадаьча боахамашка.

Довзаш да уж гlалаташ хьайбай боахаме болх во лелача колхозийи совхозийи кулгалхошта, специалисташта, фермий болхлошта. Вакъда сихдеь уж дlададахара де дезар дац доагlача бесса.

Парте Центральни Комитета июльски Пленума сопам тlа къаьгта белгалдаьхад укх пятилеткях дисача шерашка а цхьайтталагlча пятилетке а кхоачаиде лерхlа доккхий декхараш. Царга хьежача доаччa бесса бlаргагу хlара колхозе, бригаде, хlара ферме де дезаш дола балхаш.

Хlанэ а, lаи шелая чlоагlъаланза йолча хана, дукхадар де йиш я доахана, хьакхарчий, жа бeаш сихха тоаль яхара. Из болх гаргарча деношка чаккхбаккха беза.

Доарxlамеrlа дарех декхар да — долаш дола доакъар кхом болаш, дикагlа хьайбаша дуаргдолча тайпара кийчдеш царна дlадехкар. Хlара ферме, бригаде болх беш хилийта еза доакъар кийчдеш йола цехаш. Дерриra доакъар аьтех дlадеина хила деза цунах жоп лургдолча малаге.

Кулгалхоша, партийни комитетана массала шоай теркама кlал лаьттаде а боахама хьаштаиа дlадеххича тайпара оттадаь хила а деза зоотехнически учета гlулакх, дlахо хьайбаш дебаделга lалашдар.

Республика хьайбаш лелаераша укх шера тlаийцача декхарех бехктохкамеrlа дола дал да 37,5 эзар тонн дулх пачхьалкхенга дохкалга. Из кхоачаиде лерхl чуоттадаь хьайбаш а хьакхарч а кхабара, коа тlара оалхазараш дукхагlа лелаадара чотаrlа. Дукхагlдолча боахамашка дулха дlалуча бежана дозал юкъера лаьрхlача 320 килограмм хул, хьакхий дозал — 100 — 110 килограмм.

Цхьабакъда, кlезига дац хlанэ а 200 — 230 килограмм мара ца хулии дола доахан дулха дlателе боахамаш. Бахьан — уж чуккоабиаrа бокъонца вlаштlехьа ца даккхар да. Иштa гlулакх дlахо ма йиш йолии дац, дулха дlалуча хьайбай дозал ма-хуйла лаккхагlа хургдола гlулакх де деза.

Хьайбай продукташ яхара а йоххара а планаш кхоачашъеча доарxlаме моттиг дlалоац продукций дикало. Йоагlаш йола терко е еза цар дикал тlехьтlехьаrlа лакхъяра.

КПСС ЦК ноябрьски Пленуме къамель деш йоа. Л. И. Брежнева аьнад:

«Хlанэ, пятилетки дийлагlа шу хьатlакхоачаш латтача хана, хlара партийни организаци, хlара партийни комитет декхарийла я гlулакх дика довза, [illegible] опыт балха юкъейоалае еза, хlаьта малагlа формаш къаьсиа а пайда ца хул а а, толаме хьалхайкахьа дахара новкъарйе еш дола кхоачамбоацараш дlа мишта доахаргда къоастаде».

Уж деш иштa шоаш ма-дарра колхозийи совхозийи кулгалхошта, зооветеринарни специалисташта, хьайбай боахама хlара болхлочоа а доагlаш да. Ма-хулла дукхагlеи дикагlеи хьайбай продукташ йоахилгеи йохкилгеи lалашдар да керттера декхар.

ТОЛАМАША КЪАХЬЕГАМА ХЬИНАР АЙДУ

ШЕРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯЬЙ

Дукха эзараш болча нах латтача Нохч-Гlалгlай гlишлошъеча управлене коллективо, КПСС XXV съезда решенеш кхоачаш а еш, 1 декабре кхоачашъяьй ший низаца деча балхий план. Хlаьта 5 декабре — генеральни подряда план.

Эттара локкагlа да хьа нхамаш мехкдаьтта, мехкдаьтта чаккхдоаккхачен мехкдаьтта химически, аьгача, дулха-журий промышленноста, гlишлошъеча материалийи маькъаш дехьа машинашъечен промышленноста объекташ хьалъеча...

Эксплуатаце дlаеннай А. Шерипова цlерагlча заводера дизельни доагора депарафинизаци ю установка, художественни керамика фабрика, денна бийсаннен 100 тонн продукци чакхъяккха низ бола города журий завод. Нохч-Гlалгlайчен къахьегамхошка дlакхаьчай ерригаа 60 эзар квадратни метр чуlе моттиг йола эзар совгlа квартира, 1280 моттиг йола йиъ школа, 560 моттиг йола дешa даха за йоацача берий учреждениеш, массехк кхы объект.

Генподрядагlча а шоай низаща деча а балхий кхаь шера планех аьрxlаьй СМУ-6, СМУ-7, СМУ-11, спецСМУ, УМС коллективаш, хlаьта нарарча шера заданеех — СМУ-3, СМУ-5 коллективаш. Толамца кхоачашду тlаийца социалистически декхараш ДОК, спецСМУ-10, ПМК-105, вынкбетонни конструкцией Грозненски завода, «Чечингстройтранс» объединене, кхыйолча коллективаш.

Социалистически яхье хьалха латтарех я шоллагlча СМУ-ра Социалистически Къахьегама Турпал, НГIАССР Лакхехьарча Совета депутат, заслуженни гlишлонхо Хадкиев Шамсудин, ДСК-ра Октябрьски Революцеи Къахьегама Цlеча Байракхен ордений кавалер, НГIАССР заслуженни гlишлонхо Цечоев lаддал-Хьамид, Къахьегама Цlеча Байракха ордена кавалераши НГIАССР заслуженни гlишлонхойи бола яххдагlча СМУ-ра Перелович Григорийи бlаь пхелагlча ПМК-ара Черепнин Петри, хlаьта иштта мlслагlча СМУ-ра Кургускина Зинаида, ворхlалагlча СМУ-ра Никишин Юрий, спецСМУ-ра Чарахчая Артем керте латта комплексни бригадаш.

КПСС ЦК ноябрьски (1978 шера) Пленума решенешта жоп луш Нохч-Гlалгlай гlишлошъеча управлене къахьегамхоша декхар тlаийцад шу чаккхдалалехьа планал совгlа кхо миллион сома маьха гlишлон-монтажни белхаш кхоачашде.

Э. ИСМАИЛОВ, Нохч-Гlалгlай гlишлошъеча управлене начальник; Ю. БУЛАВИН, парткома секретарь; И. АЛИЕВ, вlашагlтехача постройкома председатель; Г. ТОЧИЕВ, ВЛКСМ комитета секретарь.

ГI. АХРИЕВА ЦIЕРАГIЧА НАЗРАНОВСКИ «ЭЛЕКТРОИНСТРУМЕНТ» ЗАВОДА КОЛЛЕКТИВА

1979 ШЕРА ЙОЛА ВСТРЕЧНИ ПЛАН

Чурча кхоачамех бизэгlа пайда ийбара четк, къахьегама овсарле лакхъярад, оборудоване сменноста коэффициент лакхъярах завода коллективо 1979 шера ара а кийца пачхьалкхен планал совгlа маьхала йоаккхарга 500 эзар сома маьха продукци.

Пятилетке контрольни цифрех потребителашта 16700 эзар сома маьха продукци дlаяьийта езаш хиннача метта из дlайоаьийтаргья 17200 эзар сома маьхь. Ше болх ба йолаелча денз завода коллективо эггара хьалха арахецаш а 17 миллион сома дукхагlа мах бола продукци.

Тlадоагlача шера планагlа кийчъю продукци пятилетка йолаеннача хенаца ийсийнче 141,4 процентага кхача езаш яр. Встречни планагlа лаьрxlад из хьокхам 145,6 процентага кхачийта.

Встречни плана тlа къаьстта чlоагlа терко ю 1979 шера дикала хьоккамий.

Тlадоагlача шера пачхьалкхен дикала Знак йолаш ши кхаьи арахецара аттестаци а лаьрxlад. Ерригa из продукци арахецаргья цхьа миллион гаргарча сома маьха.

Встречни планагlа чlоагlа терко ю кlамай кхоамбаран хьурматдаран. Нормал кlезигагlа метал, доагор, электроэнерги кlезигагlа дlаяхийтара четах завода коллективо тlадоагlача шера кхадергда ши тонн lаьрма аььи, шиъ эзи тонн бос бола металл, 33 эзар киловатт-сахьт электроэнерги.

Кхадолчул четах кхы тlа а арахецаргья 7 эзар краскопагнетательни бак, электрически инструмента ши эзар комплект.

1979 шера встречни план бригадаш, цехаш, заводе коллективица собранешка йийца а йийца, массехк раьза а еллаш тlаийцад.

ЦАР КАЛЕНДАРА ТIА 1979 ШУ ДА

«Сихагlен дикагlен хьалъергья гlишлош» яхача девизагlа къахьегаш ба Нохч-Гlалгlай гlишлошъеча управлене СМУ-6 гlишлонхой. Генподрядагlа гlишлош хьалъяра пятилетка хьалхарча кхаь шера план 107,7 процент кхоачаш а еш, планагlа лаьрхlачул совгlа цар даьд цхьа миллион 195 эзари сома маьха гlишлон балхаш. Шоай низаца гlишлош хьалъяра пачхьалкхен план а 102,7 процент кхоачашъяьй. Къахьегама овсарле лакхъяра план а 102,2 процент кхоачашъяьй цар.

Социалистически яхье хьалхалаттачарех я Переловач Григорий Елизаровича кулгалду плотникий бригада. Дроздова Надежда Пантелеевна, Кравец Людмила Васильевна, Кантаева Люба керте латта отделочникий бригадай коллективаш. Пятилетка диъ шера план кхоачашъе гарга я уж.

«Терек» яхача мебельни хlамаш еча производственни объединене хьалха латташ хьайоагlа Пейсах Валентин Харитонович керте латтача шоллагlча мебельни филиала коллектив. Дlабахача цхьайтта бетта йиъ миллиони 510 эзари сома маьха товарни продукци ара а хецаш, укх шера план дикка тlехкхоачашъяьй филиала болхлоша. Шера заданел совгlа арахийцай 23 эзар сома маьха товарни продукци. Ер бутт боалехьа кхы а бlаьи эзараш соций маьха продукци арахецаргья цар тlадоагlача шера чотагlа.

Филиале откодех арахецa доладаьд берий эlамига гlанд цлагаш. Кхоза кlезигъенная во я яхаш юха ухийта продукци.

Къаьстта дика къа а хьегаш, шоаш кийчъю продукци динен тlехдинен мара ца хилийтарца белгальнина я Амаева Марем Магомедовна керте латта обойщикий бригадеи Еремин Василе кулгалдеча столярий бригадеи. Юкъера лаьрxlача хlара сменагlа нормаш 120 — 125 процент кхоачашъю цар. Цудухьа филиалерча бригадашта юкъе эггара хьалха кхоачашъяьй цар пятилетка хьалхарча кхаь шера план.

В. ДОТМАРЗИЕВ.

ВАХАРО ДIАДЕХ

Дог гlоздьнна долаш доккхал деши lомаю оаха, «Красный молот» завода машинашъераша, КПСС ЦК ноябрьски Пленумеи СССР Лакхехьарча Совета иттлагlча сессеи материалаш, цкъа дийша ца lеш, юха а юха а деш Пленуме Леонид Ильич Брежнева даь къамаьл.

Берригa боххлой а сашa, со гlадвигав иттлагlча пятилетка кхаь шера советски наха даьхача толамаша. Карагlдийна дика хlамаш кlезига дац тха коллективa а.

Тхоай механически цехерча станочникех дувцаргда аз. Хlаране ше шийна белгалъяь хиина пятилетка диъ шера планаш хlанзале а кхоачашъяьй станочникаша-сменщикаша Юсупов Тlауса, Фуражировский Георге, Левыкин Ивана, Кушкарев Геннаде, хlаьта иштта Уваров Александра бригадерча гидроиспытателаша Висаитов Махьмада, Лесников Михаила, Аслаханов Хьусейна.

Дика къахьийгад «Пятилетка — диъ шера» аьнна социалистически яхь йолалъраша а — токараша Жмакин Викторен Гудимов Павелен. Аз айса а иштта ноябре кхоачашйир сай диъ шера план. Хlанз аз берригa сай низ тlабахийтаб тlаийца декхараш тешшаме кхоачашдара.

Цхьабакъда са сахьувзадер цхьаькха да: 30 шу совгlа ха я аз заводе болх бу, хlаьта цу массе шера дувц тханцига хьокхаш дукха металл дlакъест яхаш, цхьабакъда из кlезигагlа хьакхара хlанзалца даь хайра хlама дац. Хlанэ мукъагlа бакъахьа дацар хьогl, Леонид Ильича даьча къамаьлага хьежжа, металл кходе тохаделча? Вахаро ше дlа ма-дехий из!

В. КУЗЬМИН, «Красный молот» заводa токарь.

Техника тоаю

Тlадоагlача шера юртбоахама техника сихагlа кийчъяра тlехьара Наурски района механизаторий болам хьаллаьцаб «Гудермесский» совхоза ремонтникаша. Цудухьа тахаварча денга 19 трактор тоаьй. Пхьоагlча квартала план кхоачашъю цар ши трактор кхы тоайеча. Соахка укх хана тоаь хинначарел 7 трактор дукхагlа я уж. Гаргарча денношка йистеяргья бисa ши трактор а.

Ремонтни балхаш толаме дlадахьа ерригa торонаш ятха боахаме. Цкъа-дале, эшаргйола запасной оатхалаш хьалдхагlе а lалашъяьй. Шоллагlа-дале, йоккха, сапаргlата цхьайтта трактор цкъа чухоаш механически мастерской я. Кранбалка кlезига йlаьхича кхы а ши агрегат чуоттае йиш хургья цу чу. Тlаккха ремонтни болх кхы а сихагlа дlаглортба. Кхоалагlа - дале, Байгериев Бориса кулгалдеча мастерске коллективацара дукхагlбараш йоккха опыт йола говзанчаш ба.

Масала, бсилтала дика къахьег коммунист Хамидов Ваха керте латтача бригадо. Къаьстта цуи бригадо тоаьй 7 трактор. Хlаьта ремонтникашта юкъе овсаре къахьег моториста Катаев lаьлас, ветеранашa - токараша Синцын Федора, Козлов Владимира. Къоначарна а, хlаьта иштта школера укхаза lомабала ухача дешархошта а шоай говзал дlахьеха цар. Дика говзанча хиина ца lеш, рационализатор а ва Козлов Владимир. Цун рацпредложенех гидравлически шлангаш тоеш ба механизаторашта.

Иштта доккхача хьинарца болх бу говзая йолча сварщикаша Пермяков Никонеи Тужиков Александрей, слесара Магомадов Саламсолта, кузнеца Домаев Муссоста, цlастапхьара Рейс Кузьмас, вулканизаторщика Лапов Васиде, электрика Сотников Сергея. Дийнахьара нормаш 130—150 процент кхоачашъю царех хlаране.

Техника тоаерий болх буш «молнеща», бетта цкъа арадувлача «Ремонтник» яхача венгазета тlа. Тlаккха мастерске ремонтникашта юкъе социалистически яхь шерагlа яркарийла моральни материальни гlойленаш а лелаю. План кхоачашъяьчоа доагlача алапех 10—15 процент ахчан совгlаташи санаторе баха путевкаши лу.

Дlахо а агрегатно - узловой методагlа дергда ремонтни балхаш. lаь хана тоае езаш йола ерригa 44 трактора 6 комбайни кийчой мутlаре оаха дlаоттаергья 23 февраль тlакхачалехьа, Советски Эскара цlейи кулга совгlат а деш.

А. ВИСАРХАДЖИЕВ, «Гудермесский» совхоза керттера инженер.

КЕРДА КАТАЛИЗАТОРАШ ХЬАЮ

МОСКВА. СССР lилмай Академе органически хима Институте катализаторий тохкамий лабораторе lомаю дуккхача гетерогенни окисни окисно-металлически катализаторий физико-химически свойстваши структуреи.

Дуккхача контактай структураш тохкамаш даь бoьча теоретически бахьо lаьрхача металлургеи химически промышленностеи министерствой дуккхача заводашка тlехьарча массехк шера балха юкъе йоаккхь йола катализатораш хьахилийтарга кхоачадаьд гlулакхаш. Масала, углеводородий примесех газаш цlенъяра катализатораш.

1978 шера лабораторе отраслеи институташца цхьана гlулакхаш леладеш дlахо боаш зиэнаб аммиачни азотни удобренеши хьеча комбинатацна пайда эцаш йолча катализаторий дикал лакхъеш. Мехкдаьтта чаккхдаккхара Ерригсоюзни lилма-толкама института Горьковски опытни заводаца цхьана дlадоладаьд гоньеьле бlехьаш бола кlуэ хlезигагlа боалаш дока доагор дакхаре эцаш йолa мехкдаьтта фракцей гидроочистка катализаторашта тохкамаш долга.

СУРТА ТIА: лабораторе заведующи химически lилмай доктор, профессор А. М. Рубинштейни лабораторе заведующе заместитель химически lилмай доктор А. А. Слинкини промышленни катализаторий электронномикроскопически сурташ доашках бoаш.

Ю. ЛИЗИНОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

ДОШ ДОХАДАЬДАЦ

1978 шера кхеиь шекара свеклаш тlайола тlехьара машинаш я хlанэ Нохч-Гlалгlай шекар деча заводе чуухаш латтараш. Ерригa 209 эзар тонн совгlа я укхаза хьаийцар — шера планагlа лаьрxlа хинначул совгlа 29 эзар тонн. КПСС ЦК июльски Пленума решенешта жоп луш тlаийца лакхара социалистически декхараш тlехкхоачашдаьд.

Дика берпат доал хиполлиций хьокхамагlа республика свеклаш лелаеча кхашнарча къахьегамхошта юкъе лаьржача яхах. Шаьларча боахамаша заданел совгlа дlаденна мерза оалаш 11 эзар тонн да. Урус-Мартановски свеклаш лелаераша соахкарчул цlаьи ахаэзен дукхагlа кийчъяьй из культура. 185 процент кхоачашъяьй шера задани грозненцаша.

Республика ерригача районаша тlехкхоачашъяьй пачхьалкхенга шекара свеклаш йоххара шера план.

БУРУВДЕТТАРИЙ МИТИНГ

Укх деношка шера план социалистически декхараш кхоачашдара хетаь Старогрозненски бурув тохара балхий управлене къахьегамхой митинг хиннар.

Из хьайиллар УВР партнома секретара А. Ф. Моисеева. Митинге къамаьл деш бурув тохара балхий управлене начальника декхараш кхоачашдеш волча В. Г. Серебрянова lоднйшар УВР коллективана баркал оалаш «Грознефть» объединене кулгалхоша дайта письмо.

Объединене кулгалхоша баркал оалаш яздаь письмош дlаделар № 713 йолча буровой (начальник Т. К. Зинутдинов) бригаданех, № 14 йолча «Северо - Минеральная» яхача буровой (начальник А. С. Гребнев) бригаданех. Белгалде доагlа, управлене 16 бригадах пхийтане 1978 шера плани социалистически декхараши кхоачашдаь хилар. Мехкдаьтта промышленни кlедж техай № 1007 йолча скважинера. Цунца хьайийллай «Андреевская» яха мехкдаьтта доалла нерда моттиг.

Митинге къамаьл даьча № 14 йолча «Северо-Минеральная» яхача буровой начальника А. С. Гребнева «Грознефть» объединене кулгалхошта доккха баркал аьлар шоай къахьегама лакха мах барах, цо тешам белар, шоаш бурув тохаш латтача скважинана толамца тохкамаш е даь, цунга мехкдаьтта кlедж тохийтара бригадо ший берригa низ тlабохийтаргхилрах.

Укх шера управлене коллективо чаккхбаьнха болх буцаш, бурувдеттарий чlоагlа йоккхо ярах партеи правительстваи доккха баркал оалаш къамаьл дир митинге УВР керттерча механика И. Н. Сафонова. Цул совгlа цо белгалдир укх шера шоай балха тlа нийслуш хиннa кхоачамбоацараш, доагора - энергетически ресурсаши материалаши кхомбеш дlаалийтара пайда эцаза йиса торонаш.

— Партеи правительстваси тха еча йоакхоина жоп а луш, — аьлар митинге № 17 йолча буровой начальника Г. А. Шулякина, — Карабулакски УБР Ю. Мовлаев керте латтача вышкомонтажни бригада болам хьаллаьцача тха бурувдеттараша доккхий декхараш тlаийцад — пятилетка В. И. Ленин ваь 110 шу дузача дийнахьа кхоачашъе. Хlанзале диъ шера план кхоачашъяьй буровой бригадо. Г. А. Шулякина «Грознефть» объединене кулгалхошта тешам белар № 17 йолча буровой комсомольско - магирхой бригада коллективо шоаш тlаийца декхараш толамца кхоачашдергхиларах.

С. ШАДИЕВ.

ПАРТИЙНИ ВАХАР

«ХОВ: ТЕШАМ БОАБЕРГБАЦ!»

(ЦХЬАН РЕКОМЕНДАЦЕ МУГІАРАШ)

«Красный молот» заводе мехкдаьтта аппаратура цеха партбюро секретарь П. А. Зивилов волча чувера шиъ: котельщикийн бригадир Николай Георгиевич Рыженков электросварщик Михаил Васильевич Знайченков.

—ХІахьай, Павел Андреевич, аз заявлени хьенай, — аьлар Знайченкос, астола тІа кьаьхата лист Іо а юллаш.

«Красный молот» завода мехкдаьтта аппаратура цеха юкхьанцарча партийни организацега

Электросварщикагара, ВЛКСМ членагара «комсомольски билета № 24175917. Знайченко Михаил Васильевичагара

Заявлени

Аз дех юкхьанцарча партийни организацегара со КПСС члена кандидаталла дІаоцар. хІана аьлча коммунизм хьалъерий хьалхарча мугІарашка хила безам ба са.

КПСС Программех Устави дайзад сона. Аз уж дизза къоабал а ду кхоачашде декхар тІа а эц».

Заявлени Іо а йийша, кІирвенна болхлочоа бІарахьежар Зивилов.

— Ноябрь бетта 27 шу доал. Комсомолец волча саге дукха ха я из, — аьдаш велакъеж Знайченко.

— Нийса решени я, — хоастаяр из секретара. ХІаьта алал хІанз: коммунистех хьанца дьед Іа къамаьл? Хьан ду хьона рекомендаци?

Янст ца хулаш ваьгІа Николай Георгиевич Рыженков астола дІатІаьвда.

— Аз ду цуьна рекомендаци. Хьайна ма хой хьона, Павел Андреевич: болх цхьана бу оаш Знайченкоси алх шу совгІча хана.

ВІашханкара шин саг ва, хьабена ниъ а цхьатарра а болаш. Школа. Комсомол. Завод. Советски Эскар, юкъа а мехкдаьтта аппаратура цех. Ишта шинена а хьатІаьттар шоашта юкъерча гІулакхий, дІадахача шерий, шоашта юкъерча доттагІала, шоай вахара керда оагІув царна яйна дя. Царех цхьане шоллагІчунга хетт: «Алал, парте хила мегаргволаш вий со? Отталургвий хьо сона доалла?» ШоллагІчо жоп лу: «хІаа», из оалаш, дІанха шераш гучдуна, хІара сахьата шоаш цхьана хинна шераш.

«Сона, котельщикийн бригадира, Рыженков Николай Георгиевича вовз вовкъост Знайченко Михаил Васильевич 1972 шера денз хІаьзала, «Красный молот» завода мехкдаьтта аппаратура цеха цхьана производственни а общественни а болх барах».

Цеха сварщика учениках а балха вера Знайченко Советски Эскарера ше цІаеча, хІаьта цу ханна а Грозненски мехкдаьтта института сайрийнарча отделене доша а махар. Рыженкова цу сахьате теркахьар шийн бригада членашта юкъе керда балха венар.

Котельщикийн сварщикийн балхий дукхха хІамаш цхьатарра да. Цар а вокхар а дер цхьа гІулакх да. хІаьта цаІаш ца хилча шоллагІбарашка, дегиратор санна йола чоалхане конструкци меттел, моллагІа йола аппарат а юлургьяц. Берригаш а цхьана хилча цІеран металлах доал цар ду...

«Ха дІайодар, хІаьта ученикаш Знайченкох надровш болхлой гІонца квалифицировани специалист хул. Цуьна ду эггара лаккагІа йола алхлагІа разряд. Укх шера, институт йисте а яьккха, инженера-механикий диплом хьанийцад.

«Электросварщик волаш болх беш ше гІулакхах кхетам специалист хилар хьахьенхар вовкъоста М. В. Знайченкос. Цо тоаманца кхоачашъяьй пятилетка кхаь шера задани, хІаьта 1979 шера чотах болх беш а ва. Цо дукхаза даьгьа хийцад шийн профессех йолча конкурсашта юкъе, массаза а классни моттигаш а лоацаш».

Уж мугІараш яздеш, Николай Георгиевича, лакха культура йолча болхлочоа, республика Лаьрхехьарча Совета депутата, кхаь ордена кавалера дага лаьттар дукхагІча даьнъе Знайченкос цІаьхача хана даьр а доацаш, дІахо цуьна карагІдургда аьнна шийна хийттараш дар. Шийх дипломированни специалист хинназале а, инженера гІуланя хьалацара сихаш вац Михаил Васильевич.

— Кхы а болх бергба сварщик волаш, — йоах цо.

Дукхьал болх баь ца Іеш, цо сварка керда прогрессивни методаш юкъеккхъ производствана: электроплаковаш, углекисли газа юкъе, кхы[illegible]

Цох учебни мастерской а яц, Ішлма лабораторі а яц: пердадараш нараделаздара производство соцае йиш яц. План, план ма йий. Долче, цІьаза е хапал хьалха ва вела балха, е болх баьлча юхе сеца веза. ХІаьта Знайченко а е хапал хьалха хьавоагІа балха, е балха ха яьлча а цехе хул.

Николай Георгиевич сакхувш ва, «оатхал» хургьа эІамигача сагах, каралаьца гІулакх чакхдоаккхаргда...

«ВЛКСМ члена вовкъоста Знайченкос хьинаре дакъа лоац комсомольски организаце балха юкъе. «Комсомольски прожектора» поста член а».

Хоза доацаш гІулакх нийсделар: бригада членех цаІ [illegible]

[illegible]

...шийнад эІамигача саго, из балха долаш барт а ма бийттабий цунга, безкаш а ма даьхадий цунах! ХІана ше а хургва из-м деккевайна.

Знайченкие мишта хеташ вацар. Хьоа а ца деш дутаргда, хІаьта, из истори, оалаш доаьча тайпара, нахала доаккхаргдац вай воашта юкъе хинна гІулакх. Цу болхлочо цу тайпара гІалат шийгара кхы ца даьйта а мег. ТІаьхха кхыбараш? Нагахьа санна, цхьан саго шийн хьакъаьл дІа ца кхачарагІа берригача коллектива сий доадаьдале, декхарийла еций из коллектив фуд Іа лелавер, хІана леза хьо сел ехь дайна, хІана лархІац Іа хьай новкъостий а Іайха наралаьца гІулакх а аьлна цуьга хатта?

Цу собране из гІулакх дувцаш доладеннача къамаьлех болхлой сий мишта лорале деза яхача темах йола дискусси хилар. Николай Георгиевича цІаьхха а бІаргадайра шийн доттагІа оамал мишта йолаш саг ва: баьъ лер, принципиальность хилар, шийтара а кхычаргара а доаттІар хьадехар, коллективе хьалхашнара шийн моральни декхараш кхетадеш хилар.

Бахьдар аьлча, чрезвычайни хІама, моллагІа хинна а цхьа яра эттаа гІулакх доацаш мегаргдоацаш дац «КП» кулгалхочун оамад мишта хилар гучадалара. Уж гІулакхаш доахаш хІара денна а хила веза из, къонача болхлочун йоенхо яр дале а, «Молне» аргІанара номер, сатирически листок арахецилга дале а — моллагІа хІама ше деш уж гІулакхаш доахаш ва из.

Николай Георгиевича дика вовз Михаил Васильевич. Цудукха рекомендаци язъаь ше воалаш, кІезига уйла а яь, тІатехар цхьаьнкха фраза:

«морально чІоагІа ва, политически гІулакхех кхет»

ХІана цІаьхха а эІашагІбаргбоацаш бувзабеннаб уж. Бувзабеннаб партийни вежарий санна. ЦаІ партена хьалхашна доаьла эттар хургволча коммуниста, шоллагІвар декхарийла хинна шийх бенна тешам боа ца бе.

Фу хошареда массехк мугІарах латтача партийни рекомендаце тІа? Хеталу, цо геттара кІезига хІама чулоацаргда аьнна, хІаьта дІаьуйла йича цу тІа дукхха яздуургда: сага вахар, цун оамал, уйлаш. ХІара дешо хьехьокх из фу саг ва, хІаьта тІехьардар яздара, хоадам беш дола дешаш лазара, цуьна [illegible]

Уж тІехьара дешаш [illegible] Рыженкова [illegible]

«Могаду аз вовкъоста Знайченко Михаил Васильевич КПСС члена кандидаталла дІаоцар. Хьо сона: тешам боабергбац!»

К. ТИМОФЕЕВ.

Ах бІаь шера станока тІа

Шовзткъей итт шера токарни станока тІа болх баьб Ленина орден йолача Харьковски турбинни завода ветерана коммуниста Василий Дмитриевич Дрокина. 20 шерашка къахьега волаьеннав из дукха йоккха йоацача машинаш еча заводе, цо Іомалый токара специальность, тІаккха кузнец, заточник, строгальщик, сверловщик хиннав. Из санна тайптайпара йола кийчо къьестта чІоагІа накъайоад хІанз — сихха техническ прогресс дегІайоагІача бІаьшере. В. Д. Дрокина чета тІа я бІаьа изобретенеши рационализаторски предложенеши. 1950 шера моллагІа яр санна йоаца паровой турбинашта эшача деталашта обработка яра технологи кийчъярах цуьна СССР Паччахьалкхен преми елар, хІаьта массехк шу дальча ихе шера плана задачеш толаме кхоачашъярах цуьна елай Социалистически Къахьегаца Турпал яха сийлен цІи. В. Д. Дрокин — Украински ССР заслуженни машиностроитель, дукхача шерашка новаторий областной совета керте латташ ва.

Василий Дмитриевича хІанз болх беш яр цифровой индикаци йола ше санна кхыйоаца станок я, цу бІаь тоин хулаш йола деталаш кийчъе моташ я из. Цул проект оттаеш даьха лоацаш хиннав Дрокин а. Василий Дмитриевич цхьоалагІча класса станочник хинна Іац: из технолог а, программист а, инженер-конструктор а ва... Лоаца аьлча, цхьа иттех хІанзара говзал йолаш ва из.

Харькова гаьнна эрахьа а йовзаш я «Дрокина школа». Цунах чакхбаьннаб хІана цІи хеза бола токараш-расточникаш — Дрокина ученикаши цун ученикий ученикаши. Шийн Іалаьмате йоккха опыт В. Д. Дрокина кара дІател студенташта-машиностроителашта, кхыча заводашкарча шийн коллегашта.

Василий Дмитриевич Дрокин Харьковски сайрийнарча машиностроительни техникума студенташта кьалхашка лекци ешаш ва.

М. ТУРА сург. ТАСС фотохроника.

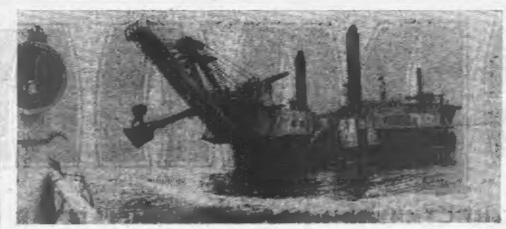

Ер сурт даьккхад Саратовски областерча Маркс яхача города меххи эттара хьалхарча аммиакопровода шоллагІа аргІа хьалъеш латтача районе.

Магистральни трасса дІоахал 2.225 километр да, хІаьта из лаьрхІа я Тольяттински азотно - туковни заводера Одесски припортовни заводе кочча аммиак дІахийтара. Цу трассе 14 насосни массехк итташ раздаточни оалаш йолеи станцеш хьалъергья, цигга гІолла из маьхе удобрени юрта боахама дІаухийтаргйолаш. ХІанз гІишлонхой дюнер йиллара Волга хьарсам кийчдеш ба.

СУРТА ТІА: болх беш я гІишлонхоша гІа боахаш йола хин экскаватор аьнна цІи тилла йола СССР заназагІа Яиние хьаь земснаряд. Из лаьрхІа я трасса сангар йоаккхача хин кІаллхарча бердашка болх бара. Цхьан сменагІа цу машино хьалйоаккх 1.000 кубометр лоамаш порода.

Ю. НАБАТОВА сург. ТАСС фотохроника.

ДИКА ЧАКХДАККХА ШУ

ЭКОНОМИЧЕСКИ ОБЗОР

Нохч-ГІалгІайчен къахьегамхоша, берригача советски наха санна, чІоагІа дегаш аьденна тІаийцар КПСС ЦК ноябрьски Пленума решенеш, КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лаьрхехьарча Совета Президиума Председатела новкъоста Л. И. Брежнева цига даь къамаьл, СССР Лаьрхехьарча Совета сессе соцамаш.

Уж доархІане документаш дувцаш республика промышленни предприятей, стройкай, колхозий, совхозий транспортни организацей коллективаша тІагІертта къахьег укх деношка иттлагІча пятилетка кхоалагІа шу толаме чакхдаккха гІерташ.

Ерригача коллективашта чакхдоала шу 1978 шера план кхоачаш а тІехкхоачаш а ярах иттлагІа пятилетка толаме чакхъяккхара чІоагІа лард йоллараи тІехьа къоасам доаттабаь шу хилар.

1978 шера цхьайтта бетта итогаша хьаькьокх республика халкъа боахама берригача доакъошка дикка хІамаш карагІдалар.

Шерра социалистически яхь йоарналр бахьан продукци маьхала яккхаре цхьайтта бетта план 101 процент, цунца союзни доал деча предприятешка — 100,1, республикански — 103,5 процент кхоачашъяьй.

Иаанал совгІа маьхала яьккхай 13 миллион сом гаргга мах бола продукци.

ІалашдаьнІ мехкдаьтта, газ, электроэнерги яккхара, мехкдаьттахиме продукци, мехкдаьтта аппаратура, тракторий прицепаш, электрически инструмент, хьу, хьун материалаш, кІир, халкъа эша кхыдола товараш арахецара заданеш кхоачашъелга.

ТІатеІІа къахьегар бахьан долаш 1978 шера продукци маьхала яккхара план ханал хьалха кхоачаш а яь иттлагІча пятилетка дикъалагІча шера чотах болх беш я «Трансмаш», «Чечингушводстрой» гІишлошъеча управлене Аргунски аьшкбетонни хІамаш еча завода, Наурски Шалински мехлесхоой, «Ачалуки» яхача минеральни хин завода, кхыча предприятей коллективаш.

Укх шера дола шоай социалистически декхараш сийленца кхоачашдаьд республика мехкдаьттахоша. Цар планал совгІа Даьнена денад 107 эзар тонн мехкдаьттен 67 кубометр газа, тІаийцача социалистически декхарегІа 50 эзар тонн мехкдаьттен 3 миллион кубометр газа али езача.

Машинашъерашa социалистически декхараш тІаийцадар планал совгІа 1978 шера 1,3 млн. сома маьхх тайптайпара продукци маьхала яккха, хІаьта уж декхараш ханал хьалха сийленца кхоачаш а даьд.

Социалистически декхарех лоархІабаьб хьун, айгачен кхачани промышленноста болхлой.

Белгалдаккха деза хІара бутт массаза боал промышленни производства арахеца продукци дукхагІа хулга. Нагахьа санна укх шера хьалхарча ах шера республике бІарча хьанийнача дІадахача шера цу ханаца нийсйича 101,5 процент хиннаяле цхьайтта бетта 103,2 процентага кхаьчай из.

Республике кІезига яц керда низалаш юкъе а ца доаладеш чурча торонех пайда эцара чотех продукци дикка дукхагІа арахецаш йола промышленни предприятей коллективаш.

Масала, ГІ. Ахриева цІерагІча «Электроинструмент» заводе продукци арахецарга 13 процент айденнад, «Союзавтоматстром» ВНПО опытно-экспериментальни — 11 процент, «Красный молот» «Электроприбори» — 6 процент.

Къахьегача коллективаша къьостта йоаххо яь КПСС XXV съездо оттадаь ма-хилла производства эффективности балха дикали айра.

Цу доставагІа дикка опыт а Іоалый толамаш а даьхад.

Эттара хьалха дукха уйла тІаалийтай дегІаахара интенсивни факторашта, хІаьта царех керттерчоа — къахьегама овсарлена.

БІарча хьанийнача республикан промышленносте цхьайтта бетта къахьегама овсарле лаккхъяра план 100,3 процент кхоачашъяьй, хІаьта республикански доал деча предприятешка — 101,6 процент.

1977 шера цу ханаца нийсдича къахьегама овсарле даккхъенай 2,9 процент. Къахьегама овсарле айяра чотах арахийцай тІаккхийттача продукцех 93,8 процент, тІенийнача декхарегІа 90 процент лаьхха езача.

ТІаккхийтта ерригa промышленни продукци къахьегама овсарле айяра чотах арахийцай химически реагентий Карабулакски заводе, «Севкавнефтегазпереработка» яхача производственни объединене, аьшкбетонни конструкцей Грозненски заводе, Грозненски ремонтно-механически предприяте, швейни производственни объединене, кхычахьа.

Промышленни предприятей коллективаша во лелац продукце дикал айяра, материальни ахчалн средстваш кхоира, балха ха зехьа йоаелга кІезигдара гІулакхаш а.

ДІадахача шера цу ханаца нийсдича укх шера хьалхарча ах шера республика промышленносте бІарча хьанийнача балха ха йоалга 17,6 процент кІезигденнад.

Хоалуш тоаденнад балха хенах пайда эцилга гІишлой материалаш еча, айгачен кхачани промышленноста предприятешка.

Цуьна цхьана цхьайтта бетта итогаша хьаькьокх цхьайсолча предприятей балха тІа цІенхаштта кхоачамбоацараш долга. Цар кулгалхоштех специалисташтех хайнадац болхлой коллективаш производственни планаш тІаийца декхараш кхоачашдара оарцагІьяла. Дика къестадаьдац снабжени продукци йоакарех, производственни низалех оборудованех пайда эцарех дешаш. Хьадда гІулакхаш чакхдаха дезача объектиш бахьанаш а доаккхаш тІехьабуонага дІадаьккхадац, цудухьа республике 7 предприяте кхоачашъяьлац цхьайтта бетта продукци маьхала яккхара план.

Царех я: «Грознефтеоргсинтез» Грозненски производственни объединени, радиотехнически, цементни опытно-экспериментальни, «Автоспецоборудование» заводаш, рудни йоаца гІишлой материалаш йоахеи чакхйоахен Карабулакски завод, «Консервплодоовощ» яха производственни аграрно-промышленно-торговая объединени, кондитерски фабрика.

Цу предприятешка болх во бар бахьан долаш чІоагІа лохьу республика юкъаре хьокхамаш, цу предприятешна а тІа ма айдьдарий план ханал хьалха кхоачашъе аьнна декхараш. Декхараш тІаийцар, баьъда, уж кхоачашдара е еза йоакхо лизар.

Хьаьщартьи вай, масала, кондитерски фабрика. Итт бетта хьенай цун коллектив план кхоачашъеш, баькъда, ноябре производственни планах лоархІамзар. Ераш мадий аьнна объективни бахьанаш дацар из кхоачаш ца яра. Бахьан фуд аьлча, из да тІатеІІа къахьегара коллектив оарцагІьяккха езача фабрика кулгалхошъ шоай ерригa расчеташ ноябрь бутт чакхбоалаш плана корректировани ярга догдоахаш лелайора, царна диццелаьдар гор. Минске торжественни собране КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лаьрхехьарча Совета Президиума Председатела новкъоста Л. И. Брежнева аьнна «уж тайпа» плана еш йола «поправкаш» дукхагІа йостча хана цхьаболча гІулакхаштІарчар лерттІа болх ца барах еш я. Бухсоацаш плана нах оарцагІбахара бола низ бов, цох балха тІара кхоачамбоацараш къайладахара дукхал эла хІама хул» яха дешаш.

Промышленни коллективий балха тІа кІезига дац арахецача продукци номенклатура план кхоачашъеча а, договорех дола декхараш кхоачашдеча а, къахьегама овсарле айеча а, кхыча лоархІамеча хьокхамашта а, дола кхоачамбоацараш.

Поставкаш декхараш лаьрхІача республика промышленносто кхоачашъяьлац цхьайтта бетта план. Шоай договорех дола декхараш кхоачашдаьдац «Красный молот», «Пищемаш», ГІ. Ахриева цІерагІча «Электроинструмент» заводий коллективаша, моттигерча промышленноста предприятешка, кхычар, продукци маьхала яккхара план кхоачашъелга Іалашдаьдале а.

Къахьегама овсарле айяра цхьайтта бетта план кхоачашъяьлац республике 15 предприяте, е хІара бераІлагІчо, из чІоагІа сагот боабеш да.

Цу хьокхамах лоархІальяц заводаш: «Электромеханический» медицински инструментий, Черменски винзавод, кхыбараш.

Дерригача тьоххаийнта производственни программа кхоачашъяра предприятешка йолаш я ерригa торонаш — производственни низалаш, бедал, болхлой, баьъда царех бизза пайда эцац.

Дукхача предприятешка оттае йоагІа порядок оттальяц болхлой къахьегама нормировани яра, из во Іаткъ предприятей балха.

1978 шера берригача болхлоех технически нийсача нормаех болх беш 79 процент мара хиннабац.

«Пищемаш» заводе технически нийсача нормаех болх беш 44,4 процент болхлойсдельщикаш мара бац, цементни заводе — 37,5 процент, медицински инструментий заводе — 58 процент.

Из тайпа хьал да кхы дукхача предприятешка а. ХІаьта а балха нормаш хувцаш юкхьосилга мела лел.

ХІанз йолча 128,2 эзар нормах дІабахача итт бетта 4,6 эзарнега е 3,6 процентага мара хувцаш юкхьенкабац.

Шоай балха тІа дика хьокхамаш гойтад подрядни гІишлоний организацешна. ГІишлой-монтажни балхий цхьайтта бетта план подрядни гІишлоний организацешка шоай низаша 104 процент кхоачаш е яь 1977 шера цу ханаца нийсдича 2 процент дукхагІа балхаш даьд.

ГІишлошъяра программа кхоачашъяьй гІишлошъеча Нохч-ГІалгІай управлене, тресташ: «Грознефтехимремстрой», «Чечингсельстрой», «Чечингазстрой», «Чечингиолхозстрой» объединене.

Из бахьан долаш подрядни гІишлоний организацеша 1978 шера план кхоачашъяра дика хьал эттад.

Из мотта дале а цхьайтта бетта программа кхоачашъяьяц «Жилгражданстрой», «Чечингремстрой» тресташа, «Чечингушводстрой» гІишлошъеча управлене, «Чечингавтодор» управлене.

ГІишлошъеча цхьадолча дикача гІулакхашца цхьана хьалха а санна дукхача объекташка материальни къахьегамех ресурсаш дІайоаржаеш, техника сеца латтийташ, къахьегам во вІаштІехьбоахаш, деррига балхаш даьдалалехьа объекташ дІатехаш моттигаш я.

КПСС ЦК ноябрьски Пленумеи СССР Лаьрхехьарча Совета сессеи итогаш чІоагІа къоабал а еш республика къахьегамхоша яхь а шерагІа йоарнаю эффективноста балха дикали айяра тІехьара социалистически яхь. ХІанз керттера дар — 1978 шера тІаийна декхараш толаме кхоачашделга.

ХІара производственни коллектив уттеш я иттлагІча пятилетка дикъалагІча шера йола встречни планаш, кхы тІа а продукци арахеца а дикала хьокхамаш лакхде а лерхІаш.

КПСС XXV съездо оттадаь декхараш толаме кхоачашдара, белгалдир ЦК ноябрьски Пленуме, ерригача звеньяшна — планови органашкара, министерствашкарен ведомствашкарен денз балха моттигашка кхачаьлца практически болх айбе беза парте дІа ма-деххара.

Дувцар да, эттара хьалха шийна тІадиллача гІулакхах бола хІара сага бехктохкам айбарах, дисциплиней организованности чІоагІьярах, боахама кулгалделга эргадоахаш тоадарах.

П. ГРЕБЕНЩИКОВ, Нохч-ГІалгІай АССР статуправлене начальник.

Нохч-ГІалгІай АССР Лаьрхехьарча Совета массазарча комиссешка

ТОАБЕ БУВЗАМА БОЛХ

Нохч-ГІалгІай АССР Лаьрхехьарча Совета промышленноста, гІишлошъяра, транспорта, бувзама массазарча комиссе аргІанара заседани хилар. Цига ла а дийгІар, йийца а йийцар 1974 шера 25 июне НГІАССР Лаьрхехьарча Совето «Республика бувзама средстваш дегІайоалаярах» тІаийца хинна соцам кхоачашбара хьакъехьа бувзама производственно-технически управлене начальника А. З. Хаита яь доклад.

Из соцам тІаийцачул тІехьагІа бувзама ерригa средстваш дегІайоалаяран аргайоахаш тоаярах республике тоьал дукха болх баьлга белгалдаьккхар комиссе. 12 бувзама отделени, 3 «почта-автомат» хьийиллай.

Болх бе йолаллийтай 9 телевизионни ретранслятор, доаман районашка беха нах телевизоранка хьежийта торо хилийтар цо, йоьлагІа программа хьахьожийта віаштІехьдаьннад. Реконструкци яьй 15 радиоузела, радио чуйилай шин юрта.

Укх шера 11 бетта управлене кхоачашду нертера планови хьокхамаши социалистически декхараши.

Баьъда республика Лаьрхехьарча Совета соцам тІа дийца дукха кхоачамбоацараш бувзама предприятей балха юкъе хІанз а долаш да. Дукха моттигаш нийслу газеташ, письмош, телеграммаш, кхыйола почтови корреспонденци городашка, къьастта юрташка, ханнахьа дІа ца кхухьаш. Цхьайолча нах бахача моттигашка, городашкарча дукхача улицашка кхоачам хилаш почтови яьшкаш яц, отталь график а телхаш хьагулзю дІайохьийташ йола корреспонденци.

Телефонни бувзама болх таханарча дІадехарашка хьежжа бац, телефонаша во болх бу яхаш дукха жалобаш ух, кІезига моттигаш хилаш телефонаш йохаш, дІахедаеш, ханнахьа тоа ца еш. Укх 11 бетта алхха Грозненски городской АТС-е цу дешай хьанъелха 300 жалоба цхьаьй.

Укх шера кабель йохаяр бахьан долаш г. Грозне шин эзар совгІа телефон хиннай болх ца беш. Цу бахьанах болх ца беш дукхача телефонаша массехк бутт баьккхаб. Цу тайпара моттигаш нийсъенна кхыметтел бувзама отделенешка а (№ 8, 25 йолча), цига дукхха беташ даьхад телефонни а телеграфни а бувзам боацаш.

Цхьайолча бувзама предприятей арахьара а чухьнахьара а кхоч хійрча да, цар чу латта оборудовани, мебель, инвентарь къаенна, производственни эстетически хьаштеша дІа ма-дехара яц.

Халкъа депутатий районни исполнительни комитеташа бувзама линеш лораеча, радио чуюллача бувзама болхлошта новкъостал даш, бувзама отделенешта помещенеш къестаяц.

Бувзама предприятешка балхара дІабувлаш дукха нах хувцалу, тоьаш бац почтальонаш, монтераш.

Средстваш хьежаяра, бувзама объекташ хьалъяра, кадраш кийчъяра хьакъехьа НГІАССР Лаьрхехьарча Совето чІоагІьяь мероприятеш кхоачашъелга во латт. Масала, 37 мероприятеех оттаьча хана кхоачашъяьр 3 мара яц, кхоачашъеш латт 23, хІаьта 11 мероприяти кхоачашъе дІайола а яьяц.

Цу тайпара хьал эттад цхьайолча ведомствашa, бувзама производственно-технически управлене, Нохч-ГІалгІай гІишлошъяра управлене, «Грознефтеоргсинтез» производственни объединене. Халкъа депутатий районни городской Советий исполкомаша боагІаш бола тІахьожам лоаттабац Нохч-ГІалгІай АССР Лаьрхехьарча Совета соцам кхоачашбара.

Массазарча комиссе бувзама производственно-технически управлене начальника (А. З. Хаит) тергам тІебахийтар почтови корреспонденци дІахахьар а хьагулъяр а, телефонни бувзамта боаррамагІа болх байтар, республика Лаьрхехьарча Совета соцам кхоачашбар геттара дедара лелаш хилара. Цуьна тІадиллад лаьрхехьа белгалдаьха кхоачамбоацараш цІендаь дІадоахийта а бувзама предприятей болх тоабара хьем боацаш де мел дезар дела а.

Халкъа депутатий районни городской Советий исполкомашта могадаьд бувзама линеш лораеча, радио чуюллача, бувзама отделенешта помещенеш къестаеча бувзама предприятешта новкъостал дела.

* * *

Укх деношка хилар Нохч-ГІалгІай АССР Лаьрхехьарча Совета унахцІено лораяреи социальни Іалашоин массазарча комиссе заседани. Комиссе хьежар 1977 шера 22 сентябре тІаийца «Халкъа унахцІено лораелга дІахо тоадара де дезаргий хьакъехьа» бола КПСС ЦК-ни СССР Министрий Советеи соцам республика унахцІено лорарра министерствас кхоачашбара дешагa.

Нохч-ГІалгІай АССР Лаьрхехьарча Совета коммунальни бахача наха бытовой гІулакхаш дареи массазарча комиссе ла а дийгІа бийцар «Бахача наха бытовой гІулакхаш дар віаштІехьдаккхара дакъе халкъа депутатий районни Совета исполкомо беча балхах» халкъа депутатий Урус-Мартановски районни Совета исполкома председателя заместителя А.-М. Керимова баь хоам.

Дийцача дешаех доагІ-доагІаш дола соцамаш тІаийцар.

СОВГІАТАШ — ДИКАГІЧАРНА

Республика кооперативни организацешка дукха я хьаваре болх беш йола, кооперативни тІахьожама комиссеш, пайщикий группий уполномоченнеш, хІаьта иштта маьхашта тІахьожам лоаттабу общественни инспектораш.

Цу общественникаша тІахьожам лоаттабу тивай, столовей, производственни предприятей балха. 2800 активаст юкъе а волаш цу тайпара 525 комисси я вай республике. Цу наха гІо ду юртара торговли тоаяра, къовсам лоаттабу цига нийслуш долча кхоачамбоацарашца.

Хьаьщартьа вай, масала, Шелковской районе вога гІирс бохкача тикана тІачІоагІьяь комисси. Цуьна керте латт райсобеса заведующа Бутенко Анна Семеновна. Цон комиссе членашен дика кхоачашду шоашта тІадехка декхараш. Комиссе дакъа лоац тиканта ревизеш еча, наха дукхагІа лоаттац дола товараш къоастадара гІо ду, паевой взносаш гульяра а пайщикий мугІарашка керда нах юкъеозара а новкъостал ду. Цо цІенкаштта тІахьожам лоаттабу товараш хьакхаьяра, уж мишта дохкьошаш хул.

Иштта дика болх беш я Шалински районерча Герменчук яхача юртара комисси а. Цун балха кулгалдеш ва спортивни школа директор Борщиков Сайди. ХІара квартала де лерхІачун план оттаю комиссе. Йолаш я цуи комиссена юкъебоагІараша тина тІа дежурство яра график а. Каст-каста тІахьожаш хул уж товараш складашка мишта лораду, уж доагІача маьхех дохкий.

Хьинар парчул кІезигагІа долаш яц Надтеречни райпо контрольно - ревизионни комисси а. Общественни тІахьожамхоша массаза а дикка лоац ревизеш, инвентаризацеш чакхйоахача.

Общественникий балха дика мах бу кооператораша. Нохч - ГІалгІай потребсоюза правлене ахчин премеш енай вай белгалъяьхараштa санна, иштта Ачхой-Мартановски, Урус - Мартановски, Советски райпо, Аргунски горпо контрольно - ревизионни комиссешта а. Иштта ахчан премеш яларна белгалбаьхаб тайп-тайпарча комиссей толамагІа бола доакъошхой а. Царех ба Наьсар - Кертере, Черменски Орджоникидзевски станицешкара, кхычахьара активисташ.

С. ВОРОНИН.

Дикача къахьегама тоаламашца накъадоаккх Грозненски районерча «Южный» яхача совхоза комсомольско-магирхой ферма коллектива пятилетка кхоалагIа шу. Хьотте а, 27 сентябре, кхоачашьяьй цо пачхьалкхенга шура йохкара шера задани.

ХIанз, парте Центральни Комитета ноябрьски Пленума решенешна хьинар айдаьча хьайбаш леладераша, хIара Iаттагара йоаккха шура 2600 килограммага кхоачае гIертаи къахьег, планагIа 2450 йолча.

Пятилетка кхоалагIча шерара къахьегама вахта толаме дIакьу доярхаша Исраилова Яхнётас, Гачаева Арубикас, кхычар.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) доярхаш: Кадырова Залпа, Татхаджиева Зулай, Идрисова Джарая, Исраилова Яхита, Гачаева Арубика.

Е. МАЛОВА сурт.

Уллув новкъостий хилча

Укх шера тIаийца социалистически деккараш толамца кхоачаш а деш Аргунски «Пищемаш» завода инструментальни цеха коллективо тIеххкхоачашъяьй дIабахача итт бетта задани. Продукци арахецара итт бетта план 110,9 процент кхоачашъяьй цар.

Инструментальни цеха коллектива болхлошта юкъе «Продукци дукхагIен дикагIен арахецаI» яхача девизагIа шерра социалистически лакъ йоарилаьй.

Цу яхье хьалхле лелаеш ва 1970 шера денз заводе болх беш хьавоагIа слесарь-инструментальщик Поздеев Виктор. Из цеха дикагIвола рационализатор ва. Цо балха юкъехухьа рационализаторски предложенеш завода кулгалхоша дикм мотаси я.

Завода пайда беш къахьегаш ба ихьбола слесараш-инструментальщикаш: Асиев Гилани, Мамедов Владимир, фрезеровщик Сулиманов Рамзан. Уж берригаш а шоай квалификацех 5-гIа разряд йолаш ба.

Царца нийслуш ба завода болхлой. Къаьстта дIайха дош ала доагIа слесарь-инструментальщиках Бригеев Андрейх.

Их цехе болх бе вера 1977 шера профессионально-технически училища йистехькха ваьлча, цу цехе производственни практика а чакхъяьккхар цо. Из коллектива еза а енна цига Iе лаьрхIар цо. Андрей чIоагIа хIама хара тIера волаш, ше де веннар хьадс кайоалаш новкъост ва.

Ше комсомолец хиларга хьежна кхычарна хьокхам хуш къахьег Андрей. КIезига опыт хилар-м дукха доккха хIама а дац, из зIамига саг ше яхь лелаерашта хьалха хила а шиъ болх дика нараберзабе а лерхIаши цу гIулакха тIаккхувши хиларга хьежача. ХIаьта хIанз цо толамаш а доах.

М. ЭПЕНДИЕВ.

ЦIЕНДАЬ ДIАДАХА КХЕРАМЕ ЛАЗАРАШ

СПЕЦИАЛИСТА ХЬЕХАМАШ

Бруцеллези туберкулези, хьайбашта а саго а хулаш дола кхераме, дIа-юха дувла лазараш да. Цудухьа ветеринарни специалистий тIехьатетта йиш йоаца денхар да юртбоахама хьайбашта юкъера бруцеллези туберкулези дIадаккхар. Шеко йоацаш да хьайбашта хулача бруцеллезой туберкулезой боахамашта Iалаьмате доккха зе деш хилар. Хьайбаш лeладеча фермай боахама гIулакхаш телхадеш дола хьайбаш дебар юхадиттар е геттара сопадар. Iоду Iаьсий ца оттар, доахана продуктивность лохъялар, карантинии доазош увттадар, хьайбаш брак дар санна хIамаш хилиа Iац бруцеллези туберкулези цIендаь дIадахинза йолча колхозаштеи совхозаштеи шерра-шера хулаш дола зенаш. Цул совгIа, уж лазараш кхераме да цу лазарех цамогаш дола хьайбаш долча боахамашкарча наха меттех, цар территорел арахьа бахараштa а.

ТIеххьарча шерашка республика боахамашка дукха балхаш даьд ветеринарни специалисташа цу лазарашта духьали. Ие бакьан долаш юртбоахама хьайбаш бруцеллезахи туберкулезахи цамогаш хулга дIадаьккхад цу боахамашка. Духхьал тIеххьарча 5—7 шера цIендаь дIадаьккхад республика колхозашнеи совхозашнеи жак гаьзарийи бруцеллезах цамогаш хулга, лазар дIадаьккхад доахана долча бруцеллезах цIена ца хиннача 108 пунктера, хьакхарт лелаеча 10 пунктера, иштта массехк боахамера дIадаьккхад туберкулезах хьайбаш цамогаш хулга.

Уж толамаш доахача белгалъяьннай Шелковски, Веденски, Надтеречни, Советски, Гудермесски, республика цхьайолча кхыча районий боахамий ветеринарни службаш.

Цхьабакъда, ковнъа дале а, республика яьхст-къаьстача районашнарча боахамашна хьайбаш бруцеллезахи туберкулезахи цамогаш хилара гIулакх шерагара шерага чоалханегIа хулаш а, аз-м аргдар, проблема хинна дIаотташ а латт. Царех я Сунженски район. Цунах кIезига дуаца а деза.

Сунженски районе тIеххьарча шерашка дукха балхаш даьд. хIанз а ду ветеринарни служба хьайбаш леладу фермаш юртбоахама хьайбашта хулача хронически инфекционни лазарех, вешта аьлча, бруцеллезахи туберкулезахи цIенъяра. Укказа цхьадолча боахамашка юртбоахама хьайбашта диагностически тоххамаш даьд цамогаш дараш гучадахара а дарба дара а. Халкъа депутатий районни Совета исполнительни комитето шерра-шера решенеш а еш чIоагIъю хIара боахаме чакхдоахаргдола тIулакхаш чу а лоацаш йола районерча колхозашкарей совхозашкарей уж кхераме хронически лазараш дIадахара тIаерзаль комплексни планаш.

Цхьабакъда, бруцеллезахи туберкулезахи доахан дерзадара гIулакх дукхача боахамашка геттара во латт. Иштта, тахановрча дийнахьа районерча 10 колхозах 9 цIена яц бруцеллезах, хIаьта 5 туберкулез дола доахан долаш я. Района территоре тIа бруцеллезаи туберкулезан 7 изоляторе 13 унахцIена йоаца пункти я.

Цу изоляторашка латт бруцеллезах цамогаш дола 1395 етти туберкулез дола 1157 бежана. Цул совгIа района боахамашка да бруцеллезах цамогаш долча доахана даь а инструкцех иштта цамогаш лоархIаш а дола 2212 зIамита бежан.

Кхераме хIама да цхьаьнха а: диагностически тоххамаш деча хана бруцеллезах а туберкулезах а цIена лархIа йиш йоаца хьайбаш шерагара шерага дукхагIа хулар. Иштта, укх шера 7 бетта районе гучадаьннад бруцеллезах цIена лархIа йиш йоацаш 245 бежана туберкулезах цIена доацаш 1019 бежана, хIаьта 1977 шера уж дар хьалхарадараш — 155, шоалагIдараш — 626.

«Восход» яха колхоз 1976 шу хьатIаеххачалца йолча хана бруцеллезах цIена яр. хIаьта укх шера цIий тоххача, боахамерча 174 Iаттах 85 бруцеллез долаш хилар. иштта тIаккхийтар бруцеллезах цIена йоаца цхьаькха пункт.

1976—1978 шерашка цу лазарах цIенгаь цхьаькха а пункт яц районе. хIаьта тIаккхийттай туберкулеза шиъ бруцеллеза цаI — кхо пункт.

«Восход» яхача колхозо шиъ бруцеллези доахан дIачудиннад хIанз бруцеллези изолятор йолча цу районерча XX партсъезда цIерагIча колхозе. Аьна укхаза а корегIац уж доахан лоаттадергдола моттиг. Карта лоаттаду уж, тIа тхов а боацаш, хоттала. № 1 йолча шурий-товарни ферма зоотехника А. И. Сасина яхачох, уж доахан чудохка моттиг яц. Iаи замалахьа а иштта ара латта дезаш да уж, тIа тхов а боацаш йолча карта. Фу пайда бе иштта хьаладина леладеча доахана дургбар!

Ала дезаш да, доахана бруцеллез хилара гIулакха иштта чIоагIа чоалхане эпизоотически хьал XIX партсъезда, В. И. Ленина, Орджоникидзе цIерагIча, «Коммунизмага бода никъ», «Кавказ», «Ильича васгеташ» яхача цу районерча колхозашна а этта хилар.

МалагIа да уж лазараш цу районе дарпаре нергтера бахьан?

Района боахамашна массехк шера кхоачеш хьайбашта дарба дара тIаерзаль организационно - боахамаи ветеринарно - санитарни а мероприятеш. Дилла а дерригача боахамашка чакхдоахаш дац хьайбашта бруцеллези туберкулези дий хьажара тоххамаш дезга. Дахкача доахана Iулаш хьайбаш малагIча хьала тIа да а ца хьожаш вIашагIдетт. Иштта латт гIулакхаш XX партсъездах цIерагIча Эскарен цIерагIча а «Коммунизмага бода никъ» яхача а колхозашка.

Боахамий ветеринарни службех района начхьалкхен ветеринарни служба хьайцача, аьа доагIаш да, уж пайхе а шоай декхарех геттара кIезига лоархIаш хилар. Юкъханцара документаш нийса увттадац, дукхагIча даькъе акташ отталь дата тIа а доацаш я. Кулгаш яздьдац, биопрепараташ нийсъяь ха а мича хьанна царех пайда эца йиш я а аьнадац. Цхьанкашта тIа дIаязъьяш хьайбашна хьежача ветеринарни балхахой цIераш. Туберкулез дий хьажара ду диагностически тоххамаш е хьайбашта бруцеллез ца хилийтара ю вакцинацаш района боахамашкеи вах бахача моттигашкеи ераш нергтерча дакъе ветеринарни фельдшераши ветеринарни техникаши ба. Района пачхьалкхен ветеринарни службе Iалашъяьш квалифицированни специалисташца. Ишь колхозе цхьаьккха ветеринарни лор вац. хIаьта района пачхьалкхен служба болх беш а вац лор аьха иккъ мара.

ТIеххьара а, шино йоацаш ала йиш йолаш да шу доладуш увттаеча плаваш тIа белгалъеш йола ветеринарни мероприятеш кхоачашъе Сунженски района ветеринарни службана могарг ца хилар. хIаьта уж йиза [illegible].

Цул совгIа, доахана туберкулез дий хьожаш тоххамаш дарах йола юкъханцара акташи отчеташи вIашийна нийса яц. Иштта, отчетти даннеех 1977 шера туберкулез дий хьожаш районе тоххамаш даь 33910 бежан да, хIаьта юкъханцарча акташ тIара дараш 14081 бежан мара дац. 1977 шера 1 январе районе дерригa а 36099 бежан хиннача.

1976 шера отчетти даннеех района боахамашка а вах бахача моттигашка а туберкулез дий хьожаш тоххамбаь 20214 бежан да, хIаьта юкъханцарча акташка диллача — 13314 бежан. Акташ укхаза е йийнай, е вIаьнза уттта а яьнц. Бакъда, 1978 шера 7 бетта доахана туберкулез дий хьожаш даьча тоххамех йола даннеш отчеташна а юкъханцарча акташка а диллача дукха хIама ца эшаш вIаший нийса я.

ЦIендаь дIадаха йиш йолаш дий района боахамашкара бруцеллези туберкулези яха лазараш? Дуйцийта а йоацаш, даха йиш йолаш а даха дезаш а да!

Б. ДИКАЕВ,
Нохч - ГIалгIай ветеринарни Iилма - тоххама станце болхло, ветеринарни Iилмай кандидат.

Барт цаI болаш

Электросварщиккий болх аттачарех бац, тоьал говзал е маьарло а еза из кхоачашбара. Бакъда, из деррига долаш дале а, болх вIаштIехьбаргбац барти цхьоагIон ца хилча. Барттайначарех цхьа коллектив я «Автоспецоборудование» яхача опытно-экспериментальни завода электросварщиккий бригада.

Вайнахьа цхьа кица де «Да чIоагIача—Iу чIоагIа, Iу чIоагIача — пху чIоагIа» яхаш. Иззаморг да вай юкца бригада барттайна а толамаш доахаш а хилар.

Цу электросварщиккий бригадана керте латт райсовета депутат, профсоюза заводской комитета член коммунист Исаков Владимир Петрович. Дикача дас санна доал ду цо шиъ коллективана, цун массе а метте бIарг кхоач. эшар, доацар хов, ма-дарра аьлча, аизза вола кулгалхо ва Владимир Петрович. Бригадо дукхача кхыча коллективаши санна деккараш тIаIцадар СССР керда Конституци тIаийца шу дузача денга иттлагIча пятилетка кхаь шера план кхоачашъе аьнна. Цхьабакъда, хано кхы хьокхамаш хьаьекхар.

Исаков Владимира бригадо пятилетка кхаь шера план 1978 шера апрель бетта кхоачашйир. Шиъ балха темп кхы лох ца йолийташ къахьегаш я из бригада. Укх шера сентябрь беттехье а кхоачашъяьй цар 1978 шера план.

Уж хьокхамаш бригадо дахарх тешаву цун членаша денна нормаш 130 — 135 процент кхоачашъеш хиларо.

«Коммунистически къахьегама коллектив» яха цIи массехк шу хьалха денз лелаеш хьайоагIача цу бригадо укх кхерарча шера «Цеха хьадIалатта бригада» яха цIи яьккхара тIехьа йоаржаьча заводской социалистически яхье кхоаза котало яьккхай.

Балха чуйнабар аьна завода общественни вахар а дакъа ца лоацаш дитац цар. хIаьта вай мехка хулаш дола хувцамаш-м дерригача вай халкъо санна къаьсттача теркаме лоац бригадо.

ХIанз из коллектив лаьрхIа ешаш а Iомаеш а я КПСС ЦК ноябрьски Пленуме КПСС ЦК Генеральни секретара СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председателя Л. И. Брежнева яь доклади СССР Лакхехьарча Совета сессе материалаши.

Бригаде хIаравар шиъ декхараш дика кхетадеш ва, ханза харцахьаьнначоа дIахойт бригаде цунна моттиг йоацилга. цунна шийца къаьстта кхетама болх бу, собране, бригада шиъ совете эхь хетийташ кхайкаву. Уж санна долча гIулакхаша лоерзагIа балийтац бригада доакъошкой.

ДIадахача 1977 шера баьча балха итогех «РСФСР автомобильни транспорта Министерства дикагIйола бригада» яха цIи хьоанийр Исакова бригадана.

«Автоспецоборудовани» заводе кхы а я тIехдика къахьегаш йола бригадаш, хьалхарчарна Турапина яр а йолаш.

Духхьал шоай къахьегама оасарле лаккхьь Iац уж санна йола коллективаш. Цар тIахьехамашй, цар дикача къахьегамо дог уреттадий дикагIа къахьега дог доагIа кхыча болхлой а.

Дика гIулакх а хиина дIаэттад предприятей коллективашка шоайла яхье хьехар. Иштта Исакова бригада яхье яьнвай Ю. А. Махнос кулгалдеча слесарий-сборщикий бригадаца, хIаьта котало-м электро-сварщикашка я.

ХIанз коллектив 1979 шера чотах къахьегаш я. Из-м кIезига толам бац.

Электро-сварщикий бригада сий хьаллоаттадераш ба производстве хьалхалаттараш сварщикаш городской Совета депутат Фарафонов Виктор. В. В. Бутков, Е. Н. Кузьмин, иштта кхыбараш. Цар шоай хьокхамца тIаьхех юхебиса болхлой, къаьстта а къонабараш, парте решенеш вахаре кхоачанъеча доккхий толамаш дахара.

Х. АУШЕВА.

Доазол дехьара

Дунен халкъашта юкъера хьал цхьан кIирагIа

Сага боккъоний Массане къхьара декларацин тIаийцатаь итт шу дизара чоалхане а вIашдухьенаш йолча а хьале накъадера дуне. Сага боккъоний Массане юкъарча декларацe тIа а цунна духьдена долча кхыча документаш тIа а хьакхайнаь йола идеалаши принципаши социально - экономически ераш санна гражданскии политически боккъонаш а хIара денна телхаеш долча капиталистически мехкашка бахаш болча бIаьш миллионаш болча наха хIана а кхоа[illegible].

Сага боккъонаш йиза кхоачашъе йиш яц алхха социализм йолча мара. Цу гIулакха йоакхо сага социалистически строя шиъ чулоацамах доалаш да. хIаьта Советски Союзеи кхыча социалистически мехкашеи уж боккъоний реальни а хинна цIаиттай. Боккъонца сага боккъонаш Iалашъяра нерттера условий хьалхагIе динна дергдоацарш да саго сага эксплуатаци ерга дIадаккхар. Керттера лоархIам болаш ярех я уж боккъонаш йоацаш сага вахар лерттIа хила йиш йоаца социально - экономически боккъонаш. Эттара хьалха къахьегама йола боккъо а йолаш.

Духхьал из боккъо йоацаш ба капиталистически мехкашкара къахьегамхой. ВIашагIкхийттача Штаташна — капитализма нерттера барех болча мехка, кхьметтел кIезигдаьча официальни даннеша хьахьокхачох а хьабе болх боацаш 6 миллион гаргга нах ба. хIаьта экономически цхьана гIулакхаш леладарех дегIаахарей организацеша чубоагIача 24 мехка берригаш а даьрхIача 17 миллион совгIа саг ва бе болх боацаш. ООН даннеша хьахьокхачох дерригача дунен тIа бе болх боацаш бIаьш миллионаш нах ба. 700 миллион саг моцал Iоцаш ва, цаьи ахи миллиард саг, вешта аьлча, даьттан тIа мел бахача нахах кхоалагIа дакъа бараш медицински новкъости доацаш ба.

Эттара боккхагIа лоархIам барех хIама да вахара сага боккъо хилар. Цу боккъонна кхерам тIаоттабу эттара хьалха дунен халкъашта юкъера кхохнам айбарон гера Iоадаром, цу даькъе дукхаза нах хIаланбеш дола героа нерда тайпаш, къаьстта нейтронни бомба хьае кийчо яро.

Цу сфере социалистически мехкаш чIоагIа машар баьхьан долаш, гера Iоаделга юхатохара тIехьа халкъаша лоаттабеча къовсама хьалхарча мугIаре латт. Церна духьал латт дунен халкъашта юкъерча кхохнам кIаьдбара саботаж еш дола ВIашагIкхийттача Штатийи НАТО кхыча мехкийи агрессивни гIоазараш. Из къаьхта хьахьекхар дIадахача кIирагIа Брюсселе хиннача НАТО Совета Iаи сессе. Цига тIаийца решенеш тIема гIулакхаш гера Iоадараи дIако дукхагIа ассигнованеш хьожаяра тIаерзаль я. Из деш да алхха 1976 шера НАТО тIема гIулакхашта яь расходаш 155 миллиард доллараш кхоачаш дукха хиннале а. хIаьта блока арсенале — 11.000 танкаш, 3.000 самолеташ, боккъонца кийтаь 70 дивизий хиннале а.

Сага боккъоний Дейнахьа Советски Союзеи кхыча социалистически мехкашеи цIаькха а дерригача дуненна дIагойтар моттийта а доацаш дерригача дунен тIа сага нерттера наргIатонаши боккъонаши могаярая кхоачашъяри боккъоца йоакхо еш шоаш хилар.

ЙСПАНИ: КЪАЬНАРДАР ЦIЕНДАЬ ДIАДАЬККХАД

Шоай мехкн демократически хувцамаш деш тIатеIIа лоаттабаьча къовсаме боккха толам баьнкхаб испански халкъо. 6 декабре къаман юкъара референдум яьчул тIеххьатIа дукха дукхагIа бола нах тIехьа а болаш могаьй Испане керда конституци. Цунца цхьана хаьдда дIадаьккхад дIаяхача хана хиина фашистски гIулакхаш, дIадаьккхад франкистски «чрезвычайни законаш», дIакхайкаьй керттера буржуазно - демократически боккъонаши паргIатонаши.

Конституце проект кийчъеш болх баьб пхийтта бетта гаргга. Доал деш долча гIозарех болча деятелашца цхьана цига дакъа лоацаш хиннаб коммунистически социалистически партей векалаш а. Шиъ классовни чулоацамта диллача керда конституци буржуазно - демократически характер йолаш я. бакъда, цунна юкъедихьад франкизма юкедиттараш дIадахара хIанзарча этапе Испане эттара дукхагIа кхоачалде йиш ераш.

Конституце дIаккхайвао франкистски режимо дIаяьза хинна керттера боккъонаши паргIатонаши, цу даькъе исторически хьакиячча районийи зIамигача къаманий автономи а йолаш, къахьегамхошта забастовкаш е, паргIата профсоюзаш вIашагIйоха боккъонаш лу, парламентски хоржамаш делга белгаладьд.

Конституци кийтъеча хана ира политически къовсам лаьттаб цига, 31 октябре 94 процент болча испански парламента членаша могадаьд мехка керттера закон. Амма франкисташа шоай гера Iо-м диллацац. Царех эттара къизагIа бараш низ бе гIерт, мехкара политически вахар харцахьданкха, демократически хувцамаш дара процесс юхатоха гIерт.

Царна гIо деш ба дунен халкъашта юкъерча реакционни нах а. Референдум цаггара кийчъеш латтача хана Европерча НАТО ВIашагIкхийттача герзашцарча вилий верховни главнокомандующе американски инарала А. Хейга аьттехьарча газеташта интервью еннай. Мамотта Испани НАТО-на юкъе чуоза гIертар из, из мифически «советски кхерамца» кхерве а гIерташ. Испане чурча гIулакхашта чIоагIа гIоика юкъе а гIерташ американски инарало эзь ца хеташ шоай мехкарча правительстве испански коммунисташа дакъа лацара духьал къамаьл дора.

Керда конституци массане мога а яь испански халкъо хаьдда юхатехар из тийша болх, социально - политически хувцамий процесс кIоаргъяна, мехка хулаш латта демократически процесс чIоагIъяра лоархIаме дакъа юкъедихьар.

ИРАНЕРА СОБЫТЕШ КХОХКАЯЛАР

Иранера событеш мохьара йоалаш латт, халкъа восстание ала санна. Шиъ бутт чакхбаьнкхаб, эIаш латта шиъ трое лорайтар духьа, Ирана шахо мехка доал де инарала Азхаре военни правительство оттаьча хана денз, амма шаха духьаьарча выступленей кхохкам лаьгI-м беннабац кхы а чIоагIагIа мехкара баьннаб-кх.

Цхьа бутт гаргга ха я Тегеране газеташ ара ца дуяле. Забастовкаш ю мехкдаьттехоша, радиои телевидени балхахоша. Дукхача городашка дIакъайлай ерригa промышленни предприятеш, кустарни мастерскеш, банкаш, тикаш. Цу дерригнеша хьахьокх Иранера событеш дерригача къаман гIулакх хинна дIаэттаьгаш йолаш йола феодально - монархически строй ларда тIара телхаьгеи.

Иране гIетта халкъа эгIазал чурча бахьанаца гIоттаь я. Феодально - родовой замах юкедисараш чIоагIа хилараха ирански бIаьхийча нахей кхыча мехкашкарча монополешея, эттара хьалха американскичар, дукхача наха нъа ца хеташ эксплуатаци ярахи доахкаш да уж бахьанаш. Ирано мехкдаьттана экспорт яра даькъе дунен тIа шолагIа моттиг дIалоац, 10 процент кхоачашъю цо ВIашагIкхийттача Штатий цу бедала импорт, хIаьта малхбузен Европанен Иранлаи мехкдаьтта лоаттадеш бола керттера мохк а ба из.

Из иштта дале а «Iаьрмача дошоно» вIаьна гIойле яьяц е мохк промышленни дегIабоалабара е, е къахьетамхой материальни хьал тоадара е. Миллиардаш доллараш хьоалаш даьд лакхехьа латтача инаралаша, министраша, чиновникаша. Кхы а дукхагIа кхаьчад уж американски кхыча малхбузерча монополий сейфашка. Алхха ВIашагIкхийттача Штаташкара гера хIаш Ирано тIеххьарча иттех шера дIадахийтад 10 миллиард бооарам болаш дукха ахча.

ХIанз из гера ирански халкъа тIаьхожадаь латт. Тегеранен кхыча городашкен гIолла лел танкаш, бронетранспортераш, демонстранташта гера детт. Эзараш нах боабаьб, больницешка госпиталашка хьаьийзай, хIаьта инарала Азхаре хIара денна хьалхадоах дIахо йодача хана а эттара къизагIа тайпара таIаьар дергда ше халкъа выступленеш социйтара, яхаш. Вашингтона официальни векалаши, шоай оагIорахьара тешам тел шеха шоаш новкъостал дергда, хIанз деш дола карательни гIулакхаш мога а ду, яхаш.

Бакъда, арахьара юкъегIертарий а е карателий къизала а низ кхоачаргбац халкъа эгIазал юхатоха. Американски кепайоазоно деча хоамашка хьежача эттта хьал шаха дIадаккха могарг хиларах тешам бац КIайча цIагIа. Вашингтоне тIатеIIа Iомадеш да моллагIа цхьа проамерикански деятель керте а волаш «граждански правительство» вIашагIйоллара хьакъехьара дош. Кандидат лоархIаш цIи йоал, масала, премьер-министр хиннача Амини.

Иранерча тIеххьарча хаьарча ерригача событеша, бакъдар аьлча, хьахьокх шиъ кхел къоастаяра гIулакх шиъ бе долаха лаьрхIа ирански халкъ хилар чIоагIлуш доагIилга — реакци арахьара империалистически низами исторе чарх юхаккоста гIерте а.

Г. ШИШКИН.
(ТАСС).

Замбе столице — городе Лусаке хIара шера хулаш йолча юртбоахамаш выставке хьахьожуш да экономика дахьъе республикан кхарагIдаьлараш. Выставке баьхнарш теркам чIоагIа тIаозаш я «Владимирец» яха советски трактор (сурта тIа). ХIанз цунна Замбе тоххамаш деш да. Из замбийски ахархочо эттара хьалхара ейза советски юртбоахама техника образец я.

В. НОВИКОВА сурт.

Калейдоскоп

ИНДОНЕЗЕНА ЙОЛА «КИТАЙСКИ МЕДИЦИНА»

Ява эттара йоккхагIча городех цаI йолча Семаранге гучаьлкхай аргIанара къайлагIа наркотикаш чуй гIерта моттиг. Цу е вокх порте таможне контрабандин мухь лацарах дола хоамаш кIезига хилац Индонезе. Цхьабакъда, тIеххьара аффра цу массанена юкъе а белгалйоалаш и йоккха хьарагIа. Конфискацаш яь наркотикаш тонна я. Хьаякхийтача — Сингапурерча цхьан Лам Тай-хана — традиционни китайски медицина препаратий хьашкашта юкъе хьулаьй уж.

Индонезе наркотикаш къайлагIа чукхахьара проблема — эггара иргIа ярах цаI.

Наркотикаш лелара «специализацо» яь хилча ши синдикат дIаIаькха йоллашехьа а, царга баьннараш дукхагIа хулаш латт, хIаьта, полицейскийна мукIарло деча тайпара, цу зечи хIанан геттара зIамига дакъа мара дицац таможникашта кIал.

Хьал чоалхане дерзаду мехка розничи торговлех геттара доккха дакъа китайцех болча наькъа бе доалаш хилар. Опиуми героини моллагIа йола хIамаш санна нагийча зIамайи пхетIйин тикашна йохкаш я. Уж ехка вIашагIкхийттача ахчах из зуламе бизнес шерьяра пайда эц. Цул совгIа, хайна да, цу гIулакхо беннача пайдах хьадда процент КНР е Гонконге дIадохьийтан хилара хIаьта цига из духовни дохьажа хьисаре Къулбехьен-Малхбоален Азе юха доагIаш хилар. «Мердека» яхача джакартски газето яздора, наркотикаш елиг кара кхьачача ахчах Пекина Къулба - Малхбоален Азе мехкашка иттаи эзараш экземплярий пропагандистски книжкаш бронирования ихухьийт яхаш.

(АПН).

«ВIАШИ ТАРАБАРАШТА МОТТИГ ГОТЪЕННАЯ»

Мадам Тюссо доалахьарча гIоръьянчача лондонски музеерча боалоза фигурай, хетаргадьа, кастта «кварти-ра хуаца» язаргья. Къаьнача помещене экспонаташта готта я. Хоам арабаьннабар музейна английски юкъерча бIаьшерен архитектура шедевр — мехка юкъметтиге улла Варвик яха замок ийцай аьнна. Хьалха цу замка да хиннача Лорда Брука, бегаш бу английчанаша, хIанзалца шиъ даьд дегIа гом боацача синошца леладаьдар гIулакхаш. ХIанз цу дилла а английски замкаша бехаш хиннарел совгIа Варвике кхоачаргьа цIи хезача актераша, политически деятелашта, зуламхошта тара йола боалоза хIамаш.

(АПН).

«ТУТАНХАМОНА КЪОАЛ ДАЬД»

Эттара чIоагIагIа цIи хезача египетски фараонех цхьанне, Тутанхамона, кеш 1922 шера английски археолога Говард Картера экспедицена ахча деннача лорда Карнарвона корадаьд. ХIанзалца лерхIаш дар, Iилманхочун цун титул йолча покровителоа шоаш гробницерча къорга чу Iочухьежача, цу саьхе египетски Iаьдамаш тIадийхад аьнна. Цхьабакъда, гучадаьннад Картерен Карнарвонен чиновникаш хьахкачалехьа эттара маьхера хIамаш шоай коллекцех дIатоха кхийна хилар.

ТIеххьадале а, из къайле гучаьйнкхай «Тутанхамон — лохаш» яхача хIанзза арадаьнача книжка тIа «Митрополитен» яхача американски музей хьалха хиннача директора Ховинга. Автор белгалдоах, ложкъаь йиххь ганзаш тIехьагIа американски музейшка ехха а хиннай, хIаьта цар директорашна [illegible] таш мичара енад ара а даькхадац яхаш. Ше дуццар бахьден Ховинга доаладу хIанзалца дий ца хоаш хинна Карнарвона Картерга дахьийтта письмо.

(АПН).

Иштта гlулакх деш ба вай мехкахой

ДЕКХАРА МУТlАХЬА ХИЛАР

Дукха ха йоацаш тактически ученешка хилар со бувзамхоща. Цул хьалхагlа расчета бlухой лоамашка баха хиннабар. Цига, вайна ма-харра, хьоттам хувцалуш ба: хьекхаш бар мелх, цу сахьате мигвра бера ца ховш, баьлар мух, доладелар догlа, хьеккар дарэ тамашийна хувцасиина дlаэттар ...

Цига ийсалар шоашта кхьe салтий Мельник Олег, Саакадзе Резо, Теплиш Иван а волаш йоле сержанта Масуев Махьмада массехк къамех латта экипаж. Сона моттар цига ахкар лайна халоваш, дийлха догlа, хьекхаш хина дарэ, бlаргадейна тоххамаш царна дицлургдац. Цудухьа хьаттар аз аз царга. Бакъда, цар сона дийцар кхыъкхе дар.

— lалаьмате хоза яр цига, — аьлар цар. — Фаьлгашка бувцаш йола ваьрторстхой саииа, сигаленах хьал хlана кхетац аьина урагlдаха латтар кlай корташ дола лоамаш. Дийца наргвоацаш хоза яр цига...

Цу гlулакхах цец а ваьлна дагадехар сона атта боацача бlухой къахьегаме цар фу денал да, уж фу вах бе хьажа. Цхьаболчарна учеиеш — тlах аьииа йола атахаш, гоаза этташ йола топаш я. Хlаьта радиостанице расчета — иза, дукхагlа йолча хана, цlакхка ца бовш бола бувзам лоаттабеш деноши бийсаши ца къовсам вагlа везаш йола ха я. Доаггlача бесса уж гlулакхаш кхоачалдара дукха хlама эш: сабар, хьаькъал, сатохар, керттера дар аьлча, lайха тlалаьцача гlулакхa мутlахьа, из гlулакх дезаш, доввалш хилар.

...Сайре тlайоагlаш декхо къайладаьхар лоамаи довкъаш. Шин сахьат соагlа хальинайр сержанта Казаряна станци гуш йоацаш къайладьина. Са а доалехь цо хьааьннадар электропитание шоллагlа йола агрегат дика болх беш яц са, аьнна. Хlаьта хьалхаре яр селхане а еха сецаяр.

Ший новкъоста дика доаца уж гlулакхаш дагадоаххар сержанта Масуевна. Шелвенна ше гарре огавешше а радиостанцие кузова лагlаш тlа латтар Махьмад, декхо тоlаьча тамаше тийнача сайренга ладувгlаш. lурийна эттача декхо-м гlараш а таташ а гаьлна дlа ма хьой, хlаьта сайрийна чlаденача декхо чlоагlагlа тоlа ма дой уж таташ а гlараш а, аьнна кеталуш, цецваьннача латтар Махьмад, хьалхозаргбац - хьогl сона Казарина станце движоко беш бола болх ахаш. Дотагlчуи аккумулятораш нхоеш, радиоца из дlа ца хоатташ lеш вар иа.

Иштта, ах сахьат кхоачаш доацаш ха ялалехьа цу ара ладувгlаш а лаьтта, кхы хьахозаш хlама а доацаш, шелъенна, довкха са а дьаьккха, дlачуваьлар из кабина чу. Из бlаргааьйча Мельник Олега хьаттар:

— Хlама дий?

— Даьра дац, — аьлар Махьмада. — Наб хlана яц la? Ас пурам ма, денцадарий шоана.

— Новкъост сержант, хьо ара волавдаь вай тlадехаш радиокъамаьл хилча хьона [illegible]

[illegible]

дег чу ессар Махьмада.

Советски Эскаре гlулакх кхоачашдаь воалаш вола салте ва Мельник. Кастта запасе ваьнна цlагlоргва из. Тlах аьнна, дика зlамнга саг ва из. Эттара халагlен бехитоххамегlен мел дола гlулакх кхоачашду цо. Дlалхача бус водителаца цхьана движок тоаеш хилар из, поршень дlа-хьа ца лелаш сецаяр цув. Поршень тоаеь яле а, движок болх беш яцар. Цудухьа чlоагlа дагадоаллар Махьмада шоаш учеие боагlаш ер тайпа гlулакх духьалъэттача эшаш йола запасной оатхалаш ше хьа ца нийцалга. Цудухьа хlанз тlеххьара догдоахилга — шоллагlа йола агрегати почта а кхача а бахьаш хьал еза «летучкел» яр.

— Дlавижа, салаlа деза, — аьлар Махьмада. — Эшаш хуле, аз сомаоаккхаргва хьо.

Цу сахьате тхьайса дlаввахар Мельник, тхьоарехь тхьайса уллар шоллагlа вола радиомеханик Саакадзе. Тхьайсавар Теплин а.

Массехказза тlатоlайир Махьмада переключатель, ладуегlар, бакъда, наушникашка хьахозаш хlама дацар. «Ийст хулаш» яцар Казарина станци. Оза гlаьле лехар Махьмада. Яьсса яр «Прима» пачка. Цхьабакьда, «Казбека» пачка чу яр массехк гlаьле. Из пачка Махьмада чlоагlа лораеш яр, хlана аьлча, укханна езача йоlо яйта яр уж.

Нийсйца хьовшал тессар Махьмада эскаре вахалехь. Цу хана «Чеченингушводстроя» ПМК-2 электрик вар из. Цул тlехьагlа дlаи хьан аха доладелар кхьхатии. Ийс дийнахьа цкъа мара яхьац почти, цудухьа из почта ца йоагlаш, саготтлуш llаьхъеннача хана наг-нагахьа цу пачка чура гlаьле оввар Махьмада. Хlанз цу чу йисар йиъ гlаьле мара яцар. Цу чура гlаьле оза аьнна цкъа хьанийцар цо из пачка. Тlаккха тхьайса бадеча цийи новкъосташта бlара а хьежа lойиллар, lохайна ер уйла еш вагlаш, цу уйлаех воаккхаш цlаьхха тlехар Махьмад дукха хьийжа гургал.

Къамаьл деш хиннар Казарян вар.

— Движоко дика болх ца бой в, станци болх беш я, — аьлар цо.

— Из дика болх ба, тхо-м хьона фу хиннед ца ховш дар, — аьлар Масуева. Тlаккха тlатехар: — Хlанз мегаргья наб е.

Из а аьна ер дlавижа кийчлуча хана цlаьхха а техар гургал. Из техар и Казарян вар.

— Движок теттара беха дlа баьниаб. Аз соцаю станци. Тхо дацар аьле ца совцаш, шоай болх бе хьажа. Хьалъайе шоай антенна. — сихвенна йистхилар из.

— Со кхийтар la яхачох, — аьлар Масуева.

Массехк минут яьккхар цо сепе латтача приемника бlарахьежаш, цхьаккха хlама хьагуш ца хилча иштта айергья антенна, аьнна хеталора. Гlовттабе безаш хилар новкъостий.

Сатоссаш Махьмад ше а цецваьлар сел дика из антенна дlаоттаь хиларах. Мачта, оттяжка, вагалаш, [illegible] тlехь хlама шун-ший моттиге латтар.

В. МУРОМЦЕВ,
подполковник.
Н-ски дивизи.

Хьалхуваш йоагlача тlехьен хадданза йоакхо ю Коммунистически партен Советски правительствен. Дукха ха йоацаш яепатеха арабаьнинаб «Берашта дола товараш дукхагlа арахецара, цар дикал лакхъяра, уж товараш дохкилга тоадара де дезарий хьакъехкъара» КПСС Центральни Комитетен СССР Министрий Советен соцам.

lалаьмате дукха предприятеш я берашта дола тайп-тайпара товараш арахецаш уж арахецара специализаци еши.

№ 17 йолча Московски дахчах хlамаш еча комбината арахец берийн школьнии мебель. Хlара бетта предприяте школашкен берий учреждениешкен дlаухийт эзараш классии лабораторния истолаш, истолгаш, тайп-тайпара шкафаш.

Предприяте конструкторашеи художникашеи хаддапза хьаю керда моделаш, хlаьта уж производствана юкъекхувл. Предприяте арахецаш йола изделеш лелаеш атта, чlоагlа, хоза тоаьь я.

Комбината коллективо хинал хьалха кхоачашъю плана заданеш. Хlаьта шу чакхдоаллаш арахецаргья планал совгlа 120 эзар сома мильха керда изделеш.

СУРТА ТlА: 1979 шера арахеца лаьрхlа школьни мебель.

А. СТУЖИНА сурт.
ТАСС фотохроника.

Маца бергба бане болх?

Дукха хано дена сатувсаш бар Шаьла районерча Автуры яхача юртара нах шоай юрта бани хьалъярга. Массехк шу хьалха хьалъе йолаяь из гlишло хьалъяь ца йовлаш йоркl — баркl шу даьккхар. Эггара тlехьа а хьалъяьйьлар из. Бакъда, хьалъяьйьнихале а болх-м хlоэнга бир цу. Цо болх бечча хана лувча бахача вола lоховаша, тlеро хlамаш дlаяха а уж хьалъохна а моттигаш яцар. Цул совгlа, дукха ха ялалехьа турбаш лийлхай аьнна болх ца беш сецар из. Из дар май бетта. Иштта ер баркlагlа бутт ба бане болх ца бу, из тоае аьнна хьаена цхьаццайолта оатхалаш ноа lотийса яла. Бани тоае дага волаш саг воацачоа тара да юртара гlулакх, иштта дешаре цунна тlабола ииъ а хургбацар йоархlаш тlаьниha.

Юртахоша дукха дийцад из гlулакх, бакъда, хувцалуш хlама дац.

Цудухьа тха хаттар да «Автуринский» совхозен юрта Советен кулгалхошка.

Маца болх беш хургья тха юртара бани?

Я. ИСРАПИЛОВА,
юртара корр.

ТlЕХЬЕН ЙОАКХО ЕШ

Советски Конституце вай мехкарча беррнгача граждашашта гаранти ду професси, къахьегама гlуланхий моллагlа тайпа хьахаржара шоашта еннача бонъоаях найда эцара. Ший моттиг хьахахара, дешаш йоаниаха хима белгалара професси карерзаяра хlара къоиача сага новкъостал дар — юкъара образовани луча школа декхар. Къайле яц, профессеш ниййса хержа хилча, халкъа боахам чlоагlагlа дегlанхувлара аьттув дикагlа боалаш хиларах. Хlанз школа керттера декхар да деша багlача кагирхой безам юрта боахамерча къахьегама чlоагlа тlабахийтар, ахархочун къахьегамеи юртбоахама профессеи хозали лоархlами бlаргагора, бовзара дешархошта новкъостал дар. Лоархlаме да, лаьтта леладечув къахьегама мах бе уж lомабар, кlоргагlа из бовза гlертаргбола, шоай вахара планаш социалистически юрта боахама лоархlамегlарча профессешцеи специальни стаинек юэа гlертаргйола уйла царна дег чу йоссаяр. Уж декхараш кхоачашдара школаца колхоза айхха бувзам хиланза, къахьегам дукха безаргболаш царна кхетам балалза, дешар хьехаиза, юртбоахама профессена уйла тlаерзаина яргьлц. Шии коллективана юкъе барттайна бувзам хиланза барбац. Школо — «Тха колхоз», колхозо — «Тха школа» яха деза.

Школа йистейоаккхаш бераш юрта боахаме къахьега кийчбарца бувзабенна шоллагlа лостам — школо профессионально - технически училищашцеи дешара кхыча заведенешцеи айхха бувзам лоаттабар. Школана хьалхашка летта декхар — баркl классаши итт классаши йистейоахаш берий цхьадолча даьиъа уйла профессионально - технически училищашка деша бахара тlеерзаяр. Из декхар толаме кхоачашдургдац цу дешара заведенешта халкъа образованеи юрта боахамеи организашта, общественностан деэалаи юкъе айхха гlулакхаш леладелга вlаштlехьдаьккхача мара.

Тха школа педагогически коллективо «Юкъера дешар хьехача школа дешархоша [illegible]

[illegible]

цкъа обзор ю «Къона техник» яхача журналех «Хьа профессера lилма» яхача брошюран. Профессей хьакъехьа радиопередачаш ю школе, цхьаиа кхец уж. Шурий-товарни фермех «Сенаподкультура» яхача заводен экскурсе ухаргболаш оттаьь планаш я хlара классе. «Хьа кургйола професси» яха сайре е лаьрхlад март бетта 8—10-ча классай дешархоща. Цунта кийчо ира болх хlанзале а дlаболабаь [illegible].

lаи каникулаш йолаш сочиненеш яздергйолаш план оттаьй 4—10-ча классашка, укх тайпара темаш а йолаш: «Мича, фу болх беш ба шун дай-ноаной»? «Хьанна тара хила безам ба са?» «Мала хила безам ба са, хlана ба» «Са хургйолча професси нах», кхьяреш. 10-ча классий дешархоща е лаьрхlад «Сайна мегаргдола гlуланх иншта хоржаргда аз» яха диспут.

1—3-ча классашкара дешархой къахьега кийчбар дешархошта къахьегам хьехарен кхетам баларен бlартача цхьан система даьъа да. Юххьанцарча классий хьехархоша шоаш дешар хьехача хана къахьегамца коммунистически гlуланх хила, къахьега нах лархlа lомаду бераш, къахьегамца хьахкашта доах уж, бокхагlчар производствени гlуланхдаш дове царна, низага хьекха къахьегама тlадерзаду уж.

Хьашт долаш безам тlаболаши хул урокаш къона хьехархо йолча Зои Садулаевна Джантамировай. Урок йолаенначa юккъе дено ерига класс балаяца даьъа лаца догъоттаргдолаш, хьаеча оатхала безам тlагlоргболаш хьалхьоаю цо. Хьехархочо берашкара хьедезар творчески уйла дегlайоалаярал совгlа, дикача овсалах (хlаман кхомбар гlуланх лерттlа чакхдаккхар) уж кхеде а лаьрхlа да. Цудухьа болх дика кхоачашбу дукхагlа болча дешархоша. Юххьанцарча школе lомадаьри кхетадаьри 4—10-ча классашка еча кийчоя лард.

Доккхий хlамаш карагlдуал къахьегамца кхетам луча хьехархочоа Галаев Сайта Увайса. Дуккха шераш дlадаьннад цо школе болх бу. Сакъердаме, творчески чакхъювл цун урокаш. Дешархошта мастерске хьехар айхха дува цо производственни къахьегамца. Увайса [illegible]

[illegible]

А. БОГАТЫРЕВА,
Краснооктябрьски юкъера школа директор.

КУЛЬТУРА ХОАМАШ

Шаьла районна культура Цlагlа хьийийлай халкъа филармони. Цун керттера декхар да юрташка бахача нахьа культура хьалхтийна дохка кхоачаилдар.

Из филармони хьеллаш цун белхахи хьалхьени латтача декхарахи лаьца къамаьл дир республика культура министра заместителa Т. М. Ахмадхановас, Нохч-Гlалгlай АССР заслуженни артиста А. М. Халебскос, КПСС райкома секретара М. З. Децилькаевас.

Цул тlехьагlа шовзай концертий программа гойтав декхча концерт оттадир из цlей дездеш цига хьовлагlа яьхкача халкъе коллективаша: Советски районерча «Вайдоамо», «Фортанга» яхача Ачхой-Мартанерча вокально-инструментальни ансамблo, республиканский музыкальни училища дешархоша.

* * *

«Родина» яхача совхозе культура Цlагlа хьийийлай художника-любителa Исмаилов Владимир Васильевича декхача суртий выставка. Цу выставке хьахьоккаш да графикани живописахи доле 30 совгlа сурт.

Цу суртошта юкъе белгала да «В. И. Ленин Н. К. Крупская балха кабинете» яха сурт, Л. Н. Толстой портрет, «Вайнахьа хахтар» яхаш пейзаж бахаш.

Цул совгlа дукха да цу выставке хьаьверча вешка lалаш хьелоаия хетадаь сурташ а.

* * *

Укх денoшка чlоагlа сакухьаме яр Грознерча пионерийи дешархойи республикански Дворецe. Цига гулбеннабар городерча тайп-тайпарча школашкара лакхарча классай дешархой. Уж бар Дворецa школьни самодеятельни театро кийчьяча «Вверх по лестнице ведущей вниз» яхача спектакла хьожаш. Бокхаьча безаша тlайяйдар из спектакль къоачна зрителаша.

— Катирхошта лаьрхlа цхьаькха спектакль а кийчъеш да тхо, — йоах театра художественни кулгалхочо Л. Н. Кондрашинас.

* * *

Республикерча юртахошкан районашкахьи бахача нахьа культура хьалхтатто кхоачашдеш я укх деношка «Вайнах» яхача Нохч-Гlалгlай [illegible]

[illegible]

А. АЛИЕВ.

Спорт

«АВТОМОБИЛИСТ»— ХЬАЛХАРЧА МОТТИГЕ

Чакхъялартахьа лестача СССР волейболах йолча «А» класса хьалхарча лигерча командай чемпионата доакъошхоща къовсам тlа-тlа чlоагlбарца дукхача сакъердаме ловзарашка хьажа торо елар Грознерча волейбол езарашта.

Иштта, 7-ча декабре респорткомитета зале чакхдоахаш хиннача вlашагlкхетарех кхьчарел чlоагlагlа терпам тlаозаш дар Ташкентерча «Динамо» командан Грознерча «Автомобилистан» юкъе хиннар. Ловзар дlадолалушше а совле шоашкахьа яккха карагlдаьннача хьаьшаша счет 15:8 а йолаш хьаьккхар хьалхара парти. Цхьабакъда, цул тlехьагlа вlаштта кхозза котбаьлар фусамдай, счет 3:1 а йолаш лоархlаме котало яьккхар «Автомобилисто».

Шоллагlча дийнахьа тlах аьнна ловзаш хиннача вай командо счет 3:0 йолаш эшайр дукхазза а РСФСР чемпион хиина иш бола СКА яха Ростоверa команда. Из счет а йолаш цу дийнахьа чакхдаьлар е вlашагlкхетараш: «Труд» (Шевченко) — «Хосилот» (Душанбе), «Промстрой» (Гомель) — СКА (Баку). Счет цхьатарра 1:3 а йолаш чакхдаьлар «Динамо» (Ташкент) — «Динамо» (Ленинград). Кишинева команда — «Спартак» (Львов) яхача командашта юкъе хиина ловзараш.

Хlаьта кlеслагlча декабре «Автомобилисто» шийна хайра хало ца еш эшайр Тбилисера «Спартак» — 3:0. Цу тайпара счет а йолаш чакхдаьлар «Промстрой» (Гомель) — «Сельхозтехника» (Ереван), «Уралэлектротяжмаш» (Свердловск) — «Хосилот» (Душанбе), «Куроаппаратура» (Вильнюс) — «Труд» (Шевченко), «Захмет» (Ашхабад) — СКА (Баку) командашта юкъе хиина вlашагlкхетараш. Таллинерча «Калево» эшайр Львоверa «Спартак» — 3:1, Ташкентерча «Динамос» Кишинева команда — 3:2. Из счет а йолаш ленинградцаш толаш чакхдаьлар геттара ира къовсам латташ хиина «Динамо» (Ленинград) — СКА (Ростов) командашта юкъера ловзар.

Яхьий тlеххьарча дийнахьа свердловчанаша счет 3:1 а йолаш эшайр Вильнюсера «Куроаппаратура», хlаьта Ереванерча «Сельхозтехнико» Ашхабадерa «Захмет» — 3:0. Къаьстта сакъердаме хилар Ташкентерча «Динамон» Таллинерча «Калеванен» юкъера ловзар. Хьалхара йиъ парти чакхъяьлча счет 2:2 яр цу вlашагlкхетаре. Хlаьта тlеххьарча пхелагlча парте 15:13 счет а йолаш юкъара счет 3:2 а йолаш совле яккха карагlдаьлар Ташкентерча волейболистаща.

Грозне чакхъяьккхача чемпионата хьалхарча туре хьалхара моттиг яьккхар цlаккха ца эшаш чакхъяьннача «Автомобилисто». Юхейнсача кхаь туре вай мехкахой иштта хьинаре хуле пар дегдоахилга я лакхерча лиге ловза бовза ликхара.

[illegible]

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

12 ДЕКАБРЬ

I ПРОГРАММА

[illegible]

II ПРОГРАММА

[illegible]

13 ДЕКАБРЬ

I ПРОГРАММА

[illegible]

II ПРОГРАММА

[illegible]

РАДИО

12 ДЕКАБРЬ

[illegible]

Хаоттам

Тахан республикехь гlоллен Грозне моржан а йоацаш, йоацаш а, малхбузехьара секунде 0—5 метр чlоагlа мух а хьекхаш хилен фегара температура республикехь −3 +2, Грозне 0 градус йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

БИБЛИОТЕКА ЕНАЙ

Шелковской районерча Мирный яхача кlотаре бах «Красный пахарь» колхоза ма леладераш. [illegible]

[illegible]

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина, 9 (3-гlа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; белхан секретаря — 3-34-38; партийни вахаран культуран отдела — 3-61-46; промышленносте отдела — 3-42-30; юрта бахаман отдела — 3-42-28; кехатийн отдела — 3-74-66; бухгалтере — 2-54-30; корректоре — 2-89-86.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем — 3-74-66; бухгалтерии — 2-54-30; корректорской — 2-89-86.

Газет арадувл шинарен, ери, шоаттен деношка

СФ05363. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 8537.